Ніва

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 38 (1230) ГОД XXIV БЕЛАСТОК 23 ВЕРАСНЯ 1979 г. ЦАНА 1 зл.

Сяляне прывезлі плёны восені на пункт скупкі ў Гайнаўцы. *Фота Э. Панецкага.*

Гутарка дзядзькі Максіма

Пах восені

Не ведаю, як каму, але для мяне кожная пара года мае свой пах. Вясна пахне свежым полем, якое дае надзею на новае жыццё, пахне яна расцвіўшымі садамі і жывёльным гноем. Лета чую я па паху скошанага сена, а таксама і па паху людскога поту.

А восень? Восень пахне мне перш за ўсё спелымі яблыкамі і грушамі ды атавай.

Быў у нас адзін такі дзядуля, які даказваў (асабліва, калі падпіў), што пах свежай атавы вельмі спрыяльны ў каханні. Не магу вам сказаць, ці гэта праўда, бо дагэтуль не было ў мяне такой патрэбы.

Але ў гэтым годзе, калі звезлі атаву, гавару я сваёй жонцы:

— Поля, пойдзем сёння спаць на атаву.

Яна адразу здагадалася, у чым справа, і ад гэтай думкі твар яе найперш пачырванеў, а затым нахмурыўся ад злосці і непрыемнай грымасы.

— Бачыш, чорт стары, чаго яму захацелася! — пачала яна. — Заўтра ж ад самай раніцы трэба да ільну ісці, а яму атава ў галаве!

Вось і яшчэ адна характэрная прыкмета восені: лён. Калі б да маёй памяці дадаць яшчэ памяць маіх продкаўнябожчыкаў да дзесятага пакалення назад, дык і гэтага было б замала, каб прыгадаць пачатак гісторыі ільну ў нашым сялянскім лёсе. Толькі лён — гэта бабская справа. Так ужо ў нас завялося. Яны яго палолі, вырывалі, слалі на траве, каб прайшоў расой, сушылі на печцы, церлі, часалі, пралі і ўрэшце ткалі.

Праўда, шмат чаго з гэтай традыцыі цяпер ужо звялося. Лён стаў звычайным таварным прадуктам. Даўней, яшчэ ў час майго дзяцінства, найбагацейшыя гаспадары збіралі не больш адной фуры сырога ільну. Цяпер я сам засеяў ім аж два гектары поля, а ведаю і такіх гаспадароў, што кантрактуюць па пяць і па восем гектараў ільну. Проста — прагрэс. Сеюць трактарным сеўнікам, праполку робяць гербецыдамі, вырываюць машынамі. Астаецца толькі крыху падсушыць, пагрузіць на воз і даставіць на скупачны пункт.

Але мая Палашка рашыла аставіць у гэтым годзе нейкую капу льняных снапоў на ўласныя патрэбы. Кажа, што будзе сама церці і прасці, а пад весну і кросны паставіць, каб унукам каляровыя і ўзорыстыя плахты выткаць, бо такія модныя цяпер у горадзе, хай памятаюць сваю вясковую бабульку, калі не будзе яе ў жывых.

— Хопіць нам, Палашка, — гавару я жонцы, — на дзяцей ды ўнукаў забі-

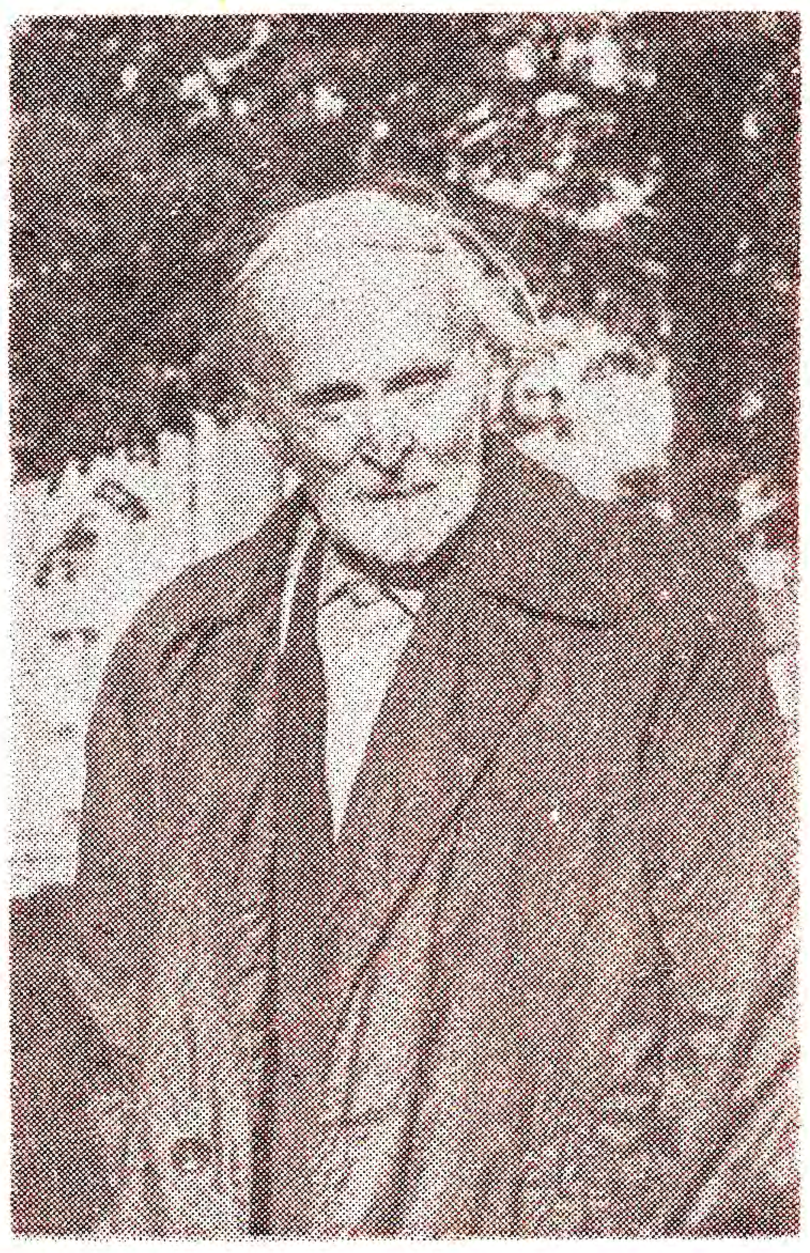
(Працяг на стар. 4)

Маю права ганарыцца...

Калі ў канцы жніўня бягучага года я апынуўся ў горадзе Златове, што ў Пільскім ваяводстве, знайшоў там патрэбныя вуліцу, дом і пры ўваходзе ў пад'езд на спіску жыхароў прачытаў: **„Зыгмунт Абрамовіч** — кватэра 18", ужо не было сумнення, што мяне спаткала праўдзівая журналісцкая ўдача. І на самай справе. Праз некалькі хвілін падаў мне руку сярэдняга росту жвавы чалавек, якога толькі снежная бель валос ды густая сетачка маршчынаў на прыветлівым твары здраджвала багаты гадамі і пражытым жыццёвы шлях. Неўзабаве, ужо за шклянкай чаю, ён на чысцейшай беларускай мове, падмацаванай далікатным акцёрскім жэстам, пачынае ўводзіць мяне ў тыя адлеглыя часы, пра якія ўсюды пішацца толькі як пра даўняе мінулае.

— Бацька мой, Іосіф Абрамовіч, заўсёды падкрэсліваў, што ён — беларус са Слуцка. Францішак Багушэвіч прыходзіўся нам блізкай раднёй. Наша сям'я, у тым ліку і я, неаднойчы гасцявала ў паэта. Якраз пра адну з такіх пабывак у яго я і пісаў недзе ў 1957 годзе ў „Ніве". Ф. Багушэвіч наведваў нас у Маскве. Бывала, як сыдуцца яны: бацька — старшы афіцэр-лекар і паэт — віленскі шанаваны адвакат, дык заўсёды размаўляюць толькі па-беларуску. Памятаю, вяртаюся я аднойчы з урокаў у гімназіі і чую, як бацька ў гасцінай рагоча на ўвесь голас. Заглядаю туды: ляжыць ён на канапе, чытае і час ад часу заліваецца радасным смехам. У руках у яго быў адзін са зборнікаў Ф. Багушэвіча „Дудка беларуская" ці „Смык беларускі", што знаходзілася ў нашай хатняй бібліятэцы. Любіў да іх звяртацца мой бацька як да ажыўляю-

(Працяг на стар. 4)

З рэпарцёрскіх запісак

ЯЎХІМ ВЯРБА

Яўхім Вярба пражыў ужо... а можа **толькі** 68 гадоў. Аднак вайна, вераснёвая кампанія, цяжкае раненне, а пасля нямецкі палон... усё гэта адбілася на здароўі.

*

Сядзім за сталом у яго старэнькім доміку ў Бельску Падляшскім на вуліцы Казімежаўскай. Дзядзька Яўхім дрыжачай рукой падае мне канверт, у якім знаходзіцца асабістае запрашэнне ў Млаву.

— Там урачыста адзначаюць саракавую гадавіну вялікай бітвы, — гаворыць ён.

Сапраўды, праграма вельмі багатая, размеркавана на некалькі дзён, бо пад Млавай польская армія „Модлін" прыняла на сябе галоўны ўдар гітлераўскай арміі „Поўнач", якая з даўнейшай Усходняй Прусіі перла найкарацейшай дарогай у Варшаву.

— Колькі сяброў маіх там загінула! — ціха, вельмі ціха адзываецца Яўхім Вярба і голас яго дрыжыць, словы з цяжкасцю праходзяць праз горла. — І жывых, тых, што засталіся, хацеў бы я яшчэ раз, можа ўжо апошні, убачыць... Толькі дарога далёкая. Гэта аж за Варшавай, а я ўжо не дам рады нічога рабіць... рукі трасуцца, усё ва мне ў сярэдзіне дрыжыць, абы-што, дык адразу задышка. Адна памяць у мяне яшчэ не паддаецца. Калі заплюшчу вочы, дык усіх іх бачу — жывых і мёртвых... То ж і я даўно згніў бы ў зямлі, каб добрыя сябры не адграблі мяне, каб не вынеслі з поля бою...

*

Сялянскі сын з вёскі Кошкі, **Яўхім Вярба** пасяліўся ў Бельску ў 1937 годзе. Удалося яму тады паступіць на пошту, быў вясковым пісьманосцам, ажаніўся, дачакаўся першага дзіцяці і тады, у сакавіку 1939 года, прызвалі яго ўжо другі раз у армію.

— Ваенную справу, — гаворыць ён, — ведаў я даволі добра, бо яшчэ ў роднай вёсцы праводзілі ў нас для моладзі вайсковае абучэнне, а пасля ў час чыннай вайсковай службы я быў выдатнікам па стральбе і па іншых салдацкіх занятках.

*

Чатыры дні трымалі яны абарону пад Млавай. Яўхім Вярба пайшоў на перадавую з кулямётам.

— Стралком я быў заўзятым, — гаворыць ён. — Асабліва насядаў на гнёзды варожых кулямётаў. Біў па іх дагэтуль, пакуль яны не змоўклі.

*

Яўхім Вярба служыў у 80 палку. Асабліва пацярпеў суседні, 79 полк, з якога амаль ніхто не астаўся ў жывых.

— Нашы салдаты, — расказвае ён, — мелі пераважна аднастрэльныя вінтоўкі. Выстраліш з яе, ды трэба адцягнуць затвор, каб выкінуць гільзу і зарадзіць новай куляй. А тут зямля ходырам ходзіць, пясок і пыль стаўбом стаяць. Па-

(Працяг на стар. 4)

З БЕЛАРУСКАГА ДРУКУ

СТАРШЫНЯ КАЛГАСА — ВУЧОНЫ

Калгас „Радзіма“ Зэльвенскага раёна за апошні час стварыў трывалую кармавую базу, якая забяспечыла інтэнсіўнае развіццё жывёлагадоўлі. Гэты вопыт лёг у аснову дысертацыі, якую абараніў старшыня гаспадаркі Н. Жытневіч. Яму прысвоена вучоная ступень кандыдата эканамічных навук. Аўтар пераканаўча паказаў, якія вялізныя рэзервы заключаюцца ў калектыўным выкарыстанні зямлі.

ЗАХОЎВАЕЦЦА СТАРАЖЫТНАСЦЬ

Інстытут Мінскграмадзянскпраект падрыхтаваў дакументацыю на рэканструкцыю і далейшае развіццё старажытнага Нясвіжа. Пры састаўленні праекта архітэктары імкнуліся захаваць планіровачную структуру старой (гістарычнай) часткі горада, якая ўзнікла ў канцы XVI — пачатку XVII стагоддзяў, стварыць аптымальныя ўмовы для жыцця і адпачынку гараджан. Новыя пабудовы, як правіла, будуць гарманіраваць з сілуэтам існуючых помнікаў архітэктуры. Прадугледжаны рэканструкцыя і абнаўленне старога парку, замкавых сажалак і рэстаўрацыя старажытнага замка, дзе знаходзіцца санаторый „Нясвіж“.

ЗАЛАТЫ СКАРБ

Гэта здарылася ў Брэсце каля катлавана, выкапанага пад фундамент жылога дома на бульвары Шаўчэнкі. Школьнікі, якія праходзілі міма, заўважылі ў адвале грунту невялікі мяшэчак. Дзеці пачалі падкідваць яго нагамі, але тут жа пераканаліся, што для гульні ў футбол ён яўна цяжкаваты. У ім аказаўся... залаты скарб: царскія манеты, ювелірныя вырабы — пярсцёнкі з каштоўнымі каменнямі, ланцужкі, карпусы ад гадзіннікаў. Агульная вага скарбу 1 076 грамаў. Знаходка здадзена ў Дзяржаўны банк.

КАЛЯНДАР

130 гадоў назад

26.9.1849 нар. І. Паўлаў, савецкі фізіёлаг, стваральнік вучэння пра вышэйшую нервовую дзейнасць. Нобелеўская прэмія 1904.

115 гадоў назад

28.9.1864 у Лондане быў заснаваны Першы інтэрнацыянал (Міжнароднае Таварыства Рабочых).

75 гадоў назад

29.9.1904 нар. М. Астроўскі, савецкі пісьменнік. Напісаў сусветнавядомы раман „Як гартавалася сталь“.

* * * * * * * * * *

25.9.1909 пецярбургская „Ніва“ пісала: Звергнуты шах персідскі пакінуў сваю радзіму і прыбыў у межы Расіі. Мабыць, гэта адно з самых сумных падарожжаў, якія калі-небудзь адбывалі каранаваныя асобы, калі не лічыць кароткіх пераездаў няшчаснага Людвіка XVI з Цюльерыйскага палаца ў турму Тампль і з Тампля на эшафот. Пасля рэвалюцыі 1789 французскі народ заваяваў усю Еўропу, персы ж пасля цяперашняй рэвалюцыі прыйшлі ў стан поўнай бездапаможнасці.

Niwa

BIAŁORUSKI TYGODNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

ODZNACZONY ZŁOTĄ ODZNAKĄ „ZASŁUŻONY BIAŁOSTOCCZYŹNIE“
Organ Zarządu Głównego Białoruskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego

ADRES REDAKCJI
Niwa
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok, skr. poczt. 149
tel. 2-32-41

Wydawca: RSW „Prasa-Książka-Ruch“, Przedsiębiorstwo Wydawniczo-Kolportażowe w Białymstoku. Prenumeratę na kraj przyjmują Oddziały RSW „Prasa-Książka-Ruch“ oraz urzędy pocztowe i doręczyciele. Cena prenumeraty rocznej 52 zł. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę, która jest o 50% droższa od prenumeraty krajowej, przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch“, Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto PKO nr 1531-71.
Indeks 36911/36671
B.Z.Graf. Zam. 1612. Nakład 7250 egz. S-2

Уладзімір Содаль сціpae пыл з помніка Францішку Багушэвічу ў Жупранах.

МІНСКІЯ СУСТРЭЧЫ

Адкрывальнік

У кніжцы „Людзьмі звацца“, што выйшла два гады таму назад у бібліятэцы мінскага тыднёвіка „Голас Радзімы“, **Уладзімір Содаль** змясціў вынікі сваіх некалькігадовых настойлівых пошукаў пра тры выдатныя з'явы ў гісторыі культуры беларускага народа: Вінцука Дуніна-Марцінкевіча, Францішка Багушэвіча і Дзяржаўны гімн Беларускай ССР. Кніжку адкрывае нарыс, які пачынаецца словамі: „Дзень 9 лютага 1852 года ўвайшоў у гісторыю беларускай культуры як дата нараджэння беларускага прафесійнага музычна-тэатральнага мастацтва. Менавіта ў гэты дзень адбылася прэм'ера першай беларускай камічнай оперы „Сялянка“...“, а ў канцы кніжкі чытаем: „Паўсюднае выкананне песні „Мы — беларусы“ ў якасці Дзяржаўнага гімна БССР была ўведзена з 1 кастрычніка 1955 года. Упершыню ён прагучаў на вечары польска-савецкай дружбы ў Вялікім тэатры оперы і балету БССР“. І так, сто гадоў у культуры народа — ад першых немаўлячых крочкаў і да поўнай сталасці. Гэтымі нарысамі У. Содаль выдатна ўзбагаціў нас невядомымі або забытымі ўжо каштоўнымі фактамі, увёў у карпатліва рэканструяваную грамадскую атмасферу таго стагоддзя, пазнаёміў з невядомымі нашым часам гістарычнымі постацямі і абставінамі іх дзеяння. І напісаў гэта ён з глыбокай любасцю да ўсяго роднага.

У часе нашай размовы я пераканаўся, што гэтая ўласцівасць публікацый У. Содаля вынікае з усяе яго асабовасці, яна — проста выяўленне самога сябе.

— Кніжка „Людзьмі звацца“ — гэта толькі частачка плёну маіх пошукаў. Цяпер я займаюся Францішкам Багушэвічам. У „Голасе Радзімы“ паявіліся ўжо першыя адрэзкі майго вялікага нарысу. Гэта свежыя, у многіх выпадках цалкам невядомыя матэрыялы пра нашага выдатнага пісьменніка. Імкнуся пазнаёміць у вельмі простай, усім даступнай форме чытачоў з тадышнімі Кушлянамі, Сіворанамі, Рукойнамі, дзе прайшло дзяцінства, юнацтва і значная частка дарослага жыцця паэта. Не абмінаю Вішнева — сядзібы вядомага польскага кампазітара і этнографа Яна Карловіча. Гэта ж не хто іншы, як сам Францішак Багушэвіч кіраваў усёй гаспадаркай Карловічаў! Намагаюся як мага дакладней прадставіць славутае яго падарожжа з прыяцелямі па рэках Віллі і Нёману ў Коўна. Мяне таксама вельмі цікавіць постаць польскай пісьменніцы Элізы Ажэшковай. Перш за ўсё яе кантакты з Ф. Багушэвічам. Нядаўна ў трэцім нумары месячніка „Беларусь“ я апублікаваў невядомыя ў нас лісты Э. Ажэшковай, якія датычаць беларускай праблематыкі. Атрымаць іх копіі з Інстытута літаратурных даследаванняў у Варшаве дапамог мне консул ПНР у Мінску. І гэта не адзіны выпадак. З архіваў Народнай Польшчы я атрымліваю многа вельмі каштоўных матэрыялаў. Яны выдатна ўзбагачаюць веды пра нашае мінулае. Вось хоць бы такі прыклад. Вядома, што Ф. Багушэвіч з нагоды юбілею Э. Ажэшковай даслаў ёй сваё фота, але што гэта за фота, нашаму літаратуразнаўству не было вядома. І тут якраз працаўнікі Інстытута літаратурных даследаванняў даслалі нам копію гэтага здымка і такім чынам выдатна папоўнілі нашыя ўяўленні пра асобу аўтара „Кепска будзе“. Цяпер жа ў мяне сон з вачэй зганяюць розныя здагадкі пра тое, што тоіцца ў варшаўскім архіве Ельскіх і Прозаравых. Гэта ж Аляксандр Ельскі ў свой час звяртаўся да Ф. Багушэвіча, каб той даслаў яму копіі сваіх твораў. Ці даслаў іх Багушэвіч? А калі так, то якія? Мо сярод іх ёсць і такія, якія цалкам нам невядомыя?..

І ён з такім жа захапленнем дзяліўся са мною сваімі адкрыццямі пра жыццё і творчасць Янкі Купалы, асабліва пра Купалаўскі верш „А хто там ідзе?“, якога тэму ён лічыць вядучай ва ўсёй беларускай літаратуры.

Родам ён з вёскі Мормаль, што на Жлобіншчыне. Пасля сярэдняй школы быў нейкі час сакратаром вясковай камсамольскай арганізацыі, працаваў кіраўніком сельскага клуба. Потым паехаў у Мурманск, каб пазнаць крыху свету, працаваў там электрыкам, токарам. У 1958 годзе вярнуўся ў Мінск і паступіў вучыцца на беларускую філалогію Мінскага педагагічнага інстытута. Пасля яго заканчэння настаўнічаў у дзіцячым санаторыі. З 1967 года ў Беларускім тэлебачанні працуе рэдактарам навукова-папулярных перадач. Цяпер ён поўнасцю захоплены падрыхтоўкай перадач у цыкле „Роднае слова“.

На развітанне са мною Уладзімір Содаль не ўстрымаўся, каб прыгадаць:

— Ты, Мікола, памятай: наша перадача „Роднае слова“ выходзіць у эфір раз у месяц па першай праграме Беларускага тэлебачання, пераважна ў нядзелю і затым паўтараецца. Яе можна глядзець з Гродзенскай і Брэсцкай тэлестанцый, якія даволі добра прымаюцца на вашай Беласточчыне...

І ці ж можна было спадзявацца нечага іншага ад гэтага чалавека, захопленага роднай культурай?

Мікалай Гайдук

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ У „НІВЕ“

Краязнаўчы слоўнік (Вайкаў на Бузе) ● Анатоль Кандрусік і... фабрыка „Каро“ ● Ідуць уласнай дарогай („Песняры“) ● Чацверты дзесятак (Бельскаму белліцэю) ● У новым (заблудаўскім) цэнтры здароўя ● Перадавыя чыгуначнікі з Семяноўкі ● З маёй званіцы (Петручук раіць запускаць бароды) ● Весткі з Люблі'на, Белавежы, Бельска, Нараўкі, Чаромхі, Орлі, Чыжоў, Нарвы, Чэхаў Арлянскіх ● Калі прысніцца абручальнае кальцо ● Песня „Takie ładne oczy“.

TELEWIZJA WARSZAWA

Niedziela 23.IX. — 8.55 Program dnia. 9.00 Teleranek, a w nim m.in. film fab. TV ang. „Niezwykła piątka“, odc. pt. „Pierwszy sukces“. 10.30 Antena. 11.00 Poszukiwany, poszukiwana — pol. film fab. 12.25 Dziennik. 12.40 Rozmowy rolnicze. 13.15 Poranek Wielkiej Orkiestry Symf. Polskiego Radia i Tel. 14.20 Koncert życzeń. 15.00 Los. Dużego Lotka. 15.15 Widowisko muzyczno-baletowe. 16.35 Tele-echo. 17.35 Widowisko komediowe: Jean Pierre Gredy i Pierre Barillet „Mieszkanie do wynajęcia“. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.15 Korzenie — odc. III filmu fab. TV USA. 21.25 Mecz piłkarski reprezentacji olimpijskich Polski i NRD. 22.15 Na estradach świata.

Poniedziałek 24.IX — 15.25 Program dnia. 15.30 NURT — naucz. początkowe. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Zwierzyniec. 16.55 Dzień dobry, w kręgu rodziny. 17.20 Dziura w ziemi — pol. film fab. 19.00 Dobranoc. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.15 Teatr Tel. na świecie — Tennesse Williams — Kotka na gorącym szklanym dachu. 22.05 Dziennik. 22.20 Śledztwo zostało wznowione.

Wtorek 25.IX. — 15.25 Program dnia. 15.30 Klub Seniora. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Studio Młodych. 17.00 Merkury z paszportem P.H.Z. „Bumar“. 17.30 Sonda. 17.55 Dzień dobry, w kręgu rodziny. 18.25 Między nami, jaskiniowcami — film anim. 18.50 Radzimy rolnikom. 19.00 Dobranoc. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.15 Ta jedyna — radz. film fab. 21.50 Studio Sport. 22.20 Camerata. 22.45 Dziennik. 23.00 Teatr Małych Form.

Środa 26.IX. — 15.25 Program dnia. 15.30 NURT — Filozof. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Los. Małego Lotka. 16.40 Dla dzieci. 17.05 Dom i my. 17.20 Dzień dobry, w kręgu rodziny. 17.45 Eliminacje mistrzostw Europy — Polska — NRD. 19.30 Dziennik. 20.15 Filmoteka arcydzieł. Rzym — włoski film fab. 22.20 Dziennik. 22.35 Proscenium.

Czwartek 27.IX. — 15.25 Program dnia. 15.30 Decyzje piętnastolatków. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. 16.30 Czwartek Tel. Dziewcząt i Chłopców. W programie m.in. Toomai, druh słoni. 17.30 Skarbiec. 17.55 Dzień dobry, w kręgu rodziny. 18.25 Rep. wojskowy. 18.50 Radzimy rolnikom. 19.00 Dobranoc. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.15 07 zgłoś się — odc. pt. Brudna sprawa — film fab. 22.20 Pegaz. 22.05 Dziennik. 22.20 W minutę po premierze.

Piątek 28.IX. — 15.25 Program dnia. 15.30 NURT — Ped. 16.00 Obiektyw. 16.20 Dziennik. Piątek z Pankracym. 16.55 Magazyn motor. 17.25 10 minut — teletur. 17.35 Dzień dobry, w kręgu rodziny. 18.00 Najmłodszy z rodu Hamrów odc. III pt. Gospodarz — film fab. 19.00 Dobranoc. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.15 Rozkaz zabić — ang. film fab. (dramat wojenny). 22.15 Dziennik. 22.30 Świat, ludzie, idee.

Sobota 29.IX. — 14.15 Program dnia. 14.20 Radzimy rolnikom. 14.30 Obiektyw. 14.50 Dziennik. 15.00 Magazyn lotniczy. 15.30 Orbita. 16.00 Latarnia czarnoksięska. 16.30 Nadziei za dwa grosze — włoski film fab. 18.10 Szanujmy wspomnienia. 19.00 Dobranoc. 19.10 Siódemka. 19.30 Dziennik. 20.30 Mój wujaszek Beniamin — franc. film fab. 22.05 Dziennik. 22.20 Na estradach świata.

ТЭЛЕВІЗІЯ МІНСК

Piątek 21 IX — 8.35 Film fab. ser. 18.40 Film fab. ser. 20.55 Koncert.

Sobota 22 IX — 8.35 Film fab ser. 16.30 W świecie zwierząt. 17.30 Koncert. 19.00 Jazda fig. na lodzie. 20.35 TV teatr miniatur. 21.45 Nie do wiary.

Niedziela 23 IX — 10.00 Film fab. 13.00 Spektakl. 15.50 Klub podróży. 16.50 Film anim. 17.00 Panorama międzynarodowa. 17.45 Cyrk. 18.30 Film fab. 20.35 Jazda fig. na lodzie.

ГАВОРЫЦЬ БЕЛАСТОК!

Беларуская радыёперадача: субота 12.05—12.25 (UKF).

КІНО

Białowieża Nie ma mocnych — pol. 25—26. Kochaj albo rzuć — pol. 27—28. Do krwi ostatniej — pol. 29—30.

Bielsk Podl. Południk zero — pol. 24. Bestia — pol. 25—26. Sceny z życia małżeńskiego — szwedz. 27—28. Cezar i Rozalia — fr. 29—30.

Czeremcha Brylanty pani Zuzy — pol. 25—26.

Gródek Ostatni raz — USA 29—30.

Hajnówka Popioły — pol. 24. Brzezina — pol. 25—26. Bokser — pol. 27—28. Krajobraz po bitwie — pol. 29—30.

Michałowo Zasady domina — USA 25—26. Czarne i białe w kolorze — fr. 27—28. Republika Użycka — jug. 29—30.

Mielnik Goń mnie aż cię złapię — fr. 26. Gdybym miał dziewczynę — czes. 29—30.

Narewka Lalka — pol. Orzeł czy reszka — pol. 26—30.

Nurzec Kochaj albo rzuć — pol. 25—26. Trędowata — pol. 27—28. Pejzarz horyzontalny — pol. 29—30.

Ці Вы ўжо выпісалі „Ніву“?

ПЕДАГАГІЧНЫЯ РАЗВАЖАННІ

ЦІ ВЕДАЕМ СВАЁ ДЗІЦЯ ?

Ад многіх пакаленняў людзі жывуць сумесна, перадаюць сабе формы узаемных адносін, працуюць, ствараюць, вучацца і выхоўваюць сваіх дзяцей. Паступаюць так пераважна па няпісанай традыцыі, уласнай інтуіцыі і звычайнай бацькоўскай любві. І гэта зразумела. Любячая маці, сардэчны сябар і блізкі прыяцель — гэта таксама цэненыя выхаваўцы як і штораз лепш адукаваны педагог. Добрыя вынікі іх выхаваўчага ўплыву вынікаюць, праўда, не з ведаў, але з разумнага выбару найбольш каштоўнага ў жыцці і вельмі моцных пачуццёвых адносін да тых, каго яны выхоўваюць.

Але бывае і так, што занадта моцнае пачуццё асляпляе і ашаламляе, боязь за блізкага чалавека паралізуе лагічнае мышленне. Празмерна высокія планы бацькоў не дазваляюць цвяроза ацаніць свае выхаваўчыя метады, а таксама магчымасці і здольнасці дзіцяці. У такіх выпадках патрабуюцца значныя веды, аб'ектыўны пункт гледжання, уменне глянуць з боку, паглыблены дыягназ псіхолага, лекара або настаўніка.

З-за адсутнасці аднолькавых вымаганняў, такіх самых этычных поглядаў і агульнапрызнаных маральных аўтарытэтаў, з-за крызісу сям'і і па гэтай прычыне немагчымасці выканання ёю выхаваўчай ролі — наступае надта трывожная з'ява, якую прынята называць грамадскім непрыстасаваннем дзяцей і моладзі.

Гісторыя апошніх год паказала моц ...нуючага над прыродай чалавека, але адначасова выявіла яго бяссілле ў тым, што іменна людзі патрапяць зніштажаць адны другіх, пры тым — без лішніх цырымоній. Усё гэта паказвае на новае значэнне псіхалогіі. Хоць і няпоўныя і ўсё яшчэ недасканалыя нашы веды пра саміх сябе, але мы ўсе павінны карыстацца здабыткамі псіхалогіі ў імя забеспячэння пажаданых адносін паміж людзьмі і ўмоваў не толькі эканамічнага, але таксама этычнага развіцця чалавецтва.

Майстэрства выхавання патрабуе ад педагогаў ведаў пра псіхіку, яе развіццё і функцыянаванне, таксама як жывапіс і разьба патрабуюць ведаў пра колеры і формы, фарбы і матэрыял, а таксама пра способы малявання або разьбы. Веды па псіхалогіі і педагогіцы патрэбны бацькам і школьным выхавацелям, каб пазбягаць выхаваўчых памылак. Таму хочацца падзяліцца з чытачамі інфармацыямі пра чалавечую псіхіку і магчымасці сям'і ўздзейнічаць на вынікі яе фармавання ў дзяцей і моладзі. Пры гэтым маем намер звяр...ць асаблівую ўвагу на ролю бацькоў у фармаванні асабовасці дзяцей і моладзі ў школьным узросце. Гэта якраз той час, калі вучоба ў школе моцна ўзбуджае пазнавальную актыўнасць дзяцей, само ж наведванне школьных заняткаў уздзейнічае на значнае расшырэнне і ўскладненне сувязей іх з грамадскім асяроддзем. Апрача гэтага, дзіця ў школьным узросце аказваецца тварам у твар перад новымі абавязкамі і новымі праблемамі, якія вынікаюць са школьнай праграмы і прабывання ў вучнёўскім калектыве. Вучоба ў школе развівае ў дзіцяці ўменне больш дакладна назіраць, параўноўваць і рабіць вывады. Пры тым яно прывучаецца падпарадкоўвацца іншым, прымаць ацэнкі, меркаванні і інфармацыі, якія падаюцца аўтарытатыўна школьнымі педагогамі. Бывае таксама, што дзіця ў школьным узросце мае цяжкасці ў аваloданні асноўнымі школьнымі ўменнямі. І іменна таму, іменна ў школьным узросце бацькі патрэбныя як маральныя праваднікі ў свеце новых, складаных адносін паміж людзьмі. Яны неабходны як самыя блізкія і разважлівыя прыяцелі, якія ўмеюць заўсёды ўцешыць, падмацаваць веру ва ўласныя сілы, карысна сфармаваць матывы для вучобы і паводзін дзіцяці.

Сямейнае асяроддзе адыгрывае асноўную ролю ў развіцці зацікаўленняў, накіраванні пачуццяў, фармаванні волі і ўмення думаць. Супольныя перажыванні і блізкія пачуццёвыя сувязі з дзіцём у школьным узросце гарантуюць захаванне гэтых сувязей і потым, у цяжкі час фізічнага яго даспявання і ў бурлівым, як правіла, працэсе грамадскага дарастання цяперашняй моладзі. Таму неабходна авалодаць ведамі, якія дапамогуць захаваць гэтыя сувязі і адпаведна пакіраваць працэсам развіцця асабовасці дзяцей і моладзі.

др Мікалай Грыгарчук

У Старым Корніне

Клуб „Рух" у Старым Корніне (гміна Дубічы Царкоўныя) знаходзіцца ў пажарнай рамізе і займае два памяшканні, з якіх у адным ёсць сцэна. Плошчы тут дастаткова. Абсталяванне прыгожае, функцыянальнае. На століках кветкі і іншыя дэкаратыўныя расліны. Яны таксама пастаўлены на паліцах і ўпрыгожваюць сцэны. Для чытання ёсць чатырнаццаць польскіх і замежных газет і часопісаў.

Клуб — вялікая выгада для вёскі (складаецца яна з 70 гаспадарак). Вядзе яго чацвёрты год Лідзія Барвюк. Апякуецца яна гуртком юных жывапісцаў і разбяроў, арганізуе вечарыны дзіцячых казак, рыхтуе розныя культурныя мерапрыемствы, як, напрыклад, сустрэчы з людзьмі, выконваючымі цікавыя прафесіі. Існуе тут харавы калектыў „Дружба", да якога належаць: Марыя Місеюк, Марыя Сельвясюк, Вольга Герасімюк, Ніна і Антаніна Назаруковыя, Зоя Кулік і Лідзія Барвюк. Жанчыны самі, без прафесійнай дапамогі звонку, прабіваюцца на эстрады мастацкай самадзейнасці. Хор выконвае перш за ўсё старынныя мясцовыя песні. Выступае ў сябе і ў навакольных вёсках, напрыклад, апошнім часам выступаў у новапабудаванай святліцы ў Ягадніках. У старакорнінскім клубе дзейнічае таксама інструментальны калектыў у складзе: Юры Тамашук, Анатоль Канопля, Вячаслаў Божка і Мікалай Чурак. Выконвае ён сучасныя мелодыі.

У клубе адбываюцца ўсе важнейшыя мясцовыя культурныя і культурна-асветныя мерапрыемствы. У арганізацыю іх актыўна ўключаюцца мясцовыя настаўніцы Вера Баравік, Рэгіна Назарук, Ірэна Аляксеюк, Вера Міруць. У вёсцы актыўна працуе КГВ, ЗСМП, ЛЗС і ОСП (добраахвотная супрацьпажарная каманда). КГВ налічвае больш трыццаці асоб. Вясковыя кабеты арганізуюць курсы пячэння. Яны намераны адкрыць пазычальню кухоннага механізаванага абсталявання. Ахвотна ўдзельнічалі ў занятках школы грамадска-палітычных ведаў і на курсе... вадзіцеляў аўтамашын і трактароў.

Моладзь арганізуе танцавальныя вечарыны ў клубе або ў „зялёнай святліцы" на свежым паветры. Тады збіраецца моладзь нават з Арэшкава, Карыціска, Махнатага, Ягаднікаў, Крывяціч, Мора, Старога Беразова. У перапынках паміж танцамі адбываюцца конкурсы і згадуй-згадулі з узнагародамі (шкада, што на іншых забавах гэта рэдкасць або зусім чагосьці такога няма). Тут праводзілі аўтарскія сустрэчы беларускія паэты Янка Чыквін, Віктар Швед і іншыя. У клубе адбываюцца рэпетыцыі мастацкіх калектываў, канцэрты беластоцкай філармоніі, дэманструюцца кінафільмы, з якімі прыязджае кінаперасоўка з Чыжоў (у кожную пятніцу), развітальныя вечарыны для рэкрутаў, розыгрышы ў настольны тэніс, шахматы і шашкі (напрыклад, хто будзе пераможцам у шахматы ў вёсцы). Зімою дык на кулік! У студзені бягучага года моладзь ездзіла ў Грабавец на таварыскую вечарыну. У грамадскім пачыне юнакі і дзяўчаты зімою ачышчалі дарогу ад снегу, вясною добраўпарадкавалі пляцоўку вакол рамізы, адрамантавалі агароджу ды лавачкі ў „зялёнай святліцы". Найлепшыя вясковыя футбалісты сыгралі матчы з камандамі Міклашоў, Піліпкаў і Навасадаў.

Я. Целушэцкі

Наша галерэя

Мікалай Грыгарчук. Жывапіс. „Баб'е лета". 1976 год.
Фота М. Гайдукі.

З НАРОДНАЙ АБРАДНАСЦІ. ДЗІЦЯЧЫ ФАЛЬКЛОР.

ГУЛЬНІ

Найбольш распаўсюджанай сярод дзяўчат з'яўляецца „гульня ў „плёткі". Маглі ў ёй прымаць удзел і хлопцы, але найчасцей прыводзіла гэта да насмешак з боку сяброў. Так, як і ў папярэдніх гульнях, не было ў ёй абмежавання ў колькасці ўдзельнікаў, а канкрэтна ўдзельніц. Сядалі, або станавіліся побач, адна брала ў руку парэзаныя на аднолькавыя кавалачкі (столькі, колькі ўдзельніц) саломінкі. Адну з іх крыху скарачала. Высоўвала з рукі роўныя канцы і давала цягнуць. Тая, якой папала карацейшая, ішла „спаць". Здаралася, што значаная саломінка заставалася ў той, ад якой цягнулі. Трэба было тады выбраць асобу на яе месца. Выбіралі яе або на аснове супольнай умовы, таму, што была яна такім самым іграком, што і астатнія, або яшчэ раз цягнулі саломінкі.

Пачыналі гуляць. Тая, якой выпала „спаць", адыходзіла далей і адварочвалася або заплюшчвала вочы. Дзяўчынка, якая вяла жараб'ёўку, або выбраная на яе месца, брала першую-лепшую саломінку, хавала яе паміж зложанымі адна да адной далонямі, падыходзіла да астатніх удзельніц і па чарзе дакраналася да таксама зложаных іх рук. У выніку гэтага аддавала некаму саломінку. Пры гэтым гаварыла наступныя словы:

Жу, жу, жу,
По сэліэ ходжу,
Уганіэтэ, панночко,
Дэ я його положу.

Магла таксама пакінуць саломінку і ў сябе. Пасля гэтага паведамілі „спаўшай". Заданнем яе было адгадаць, у каго ёсць саломінка. Калі адгадае, дык мае замену на сваё месца. Сама тады сядае або становіцца на канцы, а тая ідзе „спаць". Часамі выпадзе ісці „спаць" той, што раздавала. Тады тая, што сядзіць або стаіць у пачатку, ідзе на яе месца. Проста быў гэта свайго роду кругавы цяг — кожны мог „спаць" і кожны мог раздаваць. Калі аднак „спаўшы" не адгадае, ідзе зноў на сваё месца. І так тры разы. Пасля неадгаданага трэцяга разу пераходзілі да наступнага этапу гульні.

Пачыналіся плёткі. Па чарзе падыходзілі да той, што раздавала, і гаварылі ёй на вуха нешта аб спаўшай, прыкладна, што ў яе вялікія вушы, што яна ўчора была там і там ці нешта падобнае. Потым яна клікала дзяўчынку, на якую пляткарылі, і гаварыла ўсё пачутае. Заданнем было адгадаць за першым разам аўтара адной плёткі. Потым усё адбывалася так, як і пры раздаванні, толькі да раздавання саломінкі ўжо не вярталіся, а ўвесь час пляткарылі.

Неаднакратна „плёткі" даводзілі і да плачу, асабліва, калі трэба было слухаць іх паслядоўна некалькі разоў. Набіралі яны часта абразлівую афарбоўку.

Быў гэта трэці тып дзіцячых гульняў. Не значыць, што паміж гульнямі хлопцаў і дзяўчат былі вострыя межы, але ў асноўным падзел такі выступаў. Ужо гульні былі паказчыкам будучага падзелу спраў, заданняў, працы на жаночую і мужчынскую, ужо гульні фарміравалі ў дзяцей характар і пачуццё далейшай сваёй ролі ў сямейным жыцці.

Янка Леанчук,
Міхась Шаховіч

Ці ведаеце, што...

...у 1939 годзе ў Міхалове пражывала 5000 асоб (быў гэта адзін з найбольшых гарадоў Беластоцкага павету). У апошнюю вайну горад перажыў праўдзівы катаклізм. Людное местаператварылася ў вялікую вёску, якая яшчэ ў 1950 годзе налічвала ўсяго 1384 чалавекі. У 1968 годзе пражывала тут ужо 2265 асоб і ў 1978 годзе — 2969.

...мястэчка Міхалова ўзяло сваю назву ад прозвішча шляхціца Сэвэрына Міхалоўскага, які меў у сваім уладанні фальварак Нязбудку. Ён заснаваў пасёлак. Найперш пабудаваў 29 дамоў і столькі ж ткальняў, усе аднолькавыя, паводле плана. У жылых дамах пасяліў майстроў. **(яц)**

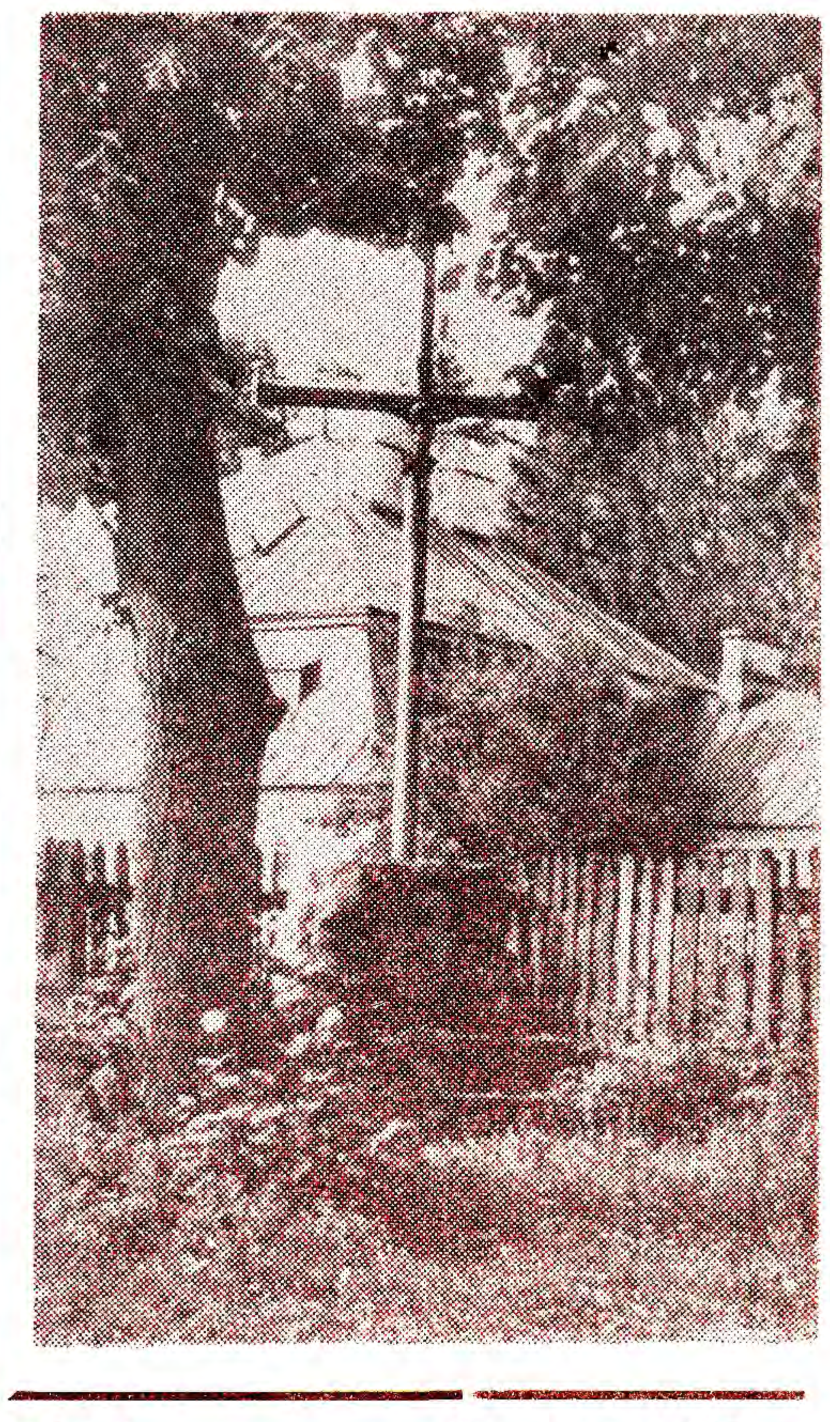
ЗАБЫТЫ ПОМНІК

Каб запытаць жыхароў Белавежы, дзе ў іхняй мясцовасці стаіць помнік, пастаўлены ў 132 гадавіну зацвярджэння канстытуцыі 3 мая, бадай мала хто добра адказаў бы. А такі помнік тут ёсць. Я сам даведаўся пра яго толькі нядаўна, калі шукаў у Белавежы цікавыя закавулкі для ўвекавечання на плёнцы.

Стаіць ён, мала прыкметны, на рагу вуліцы ген. Вашкевіча і Броўскай, усунуты крыху ў пляц, прыналежны дому парафіяльнага ксяндза. На невялічкім пастументе ўзвышаецца металічны крыж з фігуркай распятага Хрыста. На цэментнай дошцы ў цэнтры пастумента выгравіраваны даты: 3 мая 1791 — 3 мая 1923.

Цікава, ці хтосьці са старэйшых белавежцаў памятае, як ставілі гэты помнік?

П. Байко
Фота аўтара

ГМІННЫЯ НАВІНЫ

ШТО НОВАГА БУДУЕЦЦА?

У Мілейчыцкай гміне 126 кіламетраў дарог, у тым ліку 35 км з асфальтаваным палатном і брукаваных. У мінулым годзе было навезена жвіру на наступныя адрэзкі дарог: Харашчэва-Харашчэва калонія, Любейкі-Валкі, Харашчэва-Валкі, Грабарка-Клімковічы. Апрача таго, пракладзены брук у Мядзвежыках і адрамантаваны чатыры вуліцы ў Мілейчыцах: Крывая, Новы Свет, Малая і Сцалянёвая. У той жа год былі пабудаваны пачакальні — дашкі на аўтобусных прыпынках ПКС у Пакаkeve і Сабятыне. Сёлета будзе пабудавана будка на прыпынку ПКС у Харашчэве.

У 1978 годзе адрамантавана было 18 км даязных дарог да сенажацяў і пасбішч на 13 млн. злотых. Пабудаваны ў вёсках чатыры супрацьпажарныя басейны, меліяравана 34 га зялёных угоддзяў і загаспадарана 854 га.

У бягучым годзе ў Мілейчыцкай акрузе ідзе рамонт дарогі з Мілейчыц у Клімковічы. Да канца года будуць пабудаваны ў грамадскім пачыне стражацкая раміза ў Сабятыне і злеўня малака ў Харашчэве. **(яц)**

Беларуская літаратура

Аляксандар Баршчэўскі

НАШАНІЎСКАЯ ПАРА

ЯКУБ КОЛАС — ЧАСТКА XLI

Варта затрымацца над апошнімі выказваннямі крытыкаў аб найвыдатнейшым вершаваным творы не толькі ў творчасці Коласа, але і ва ўсёй беларускай літаратуры.

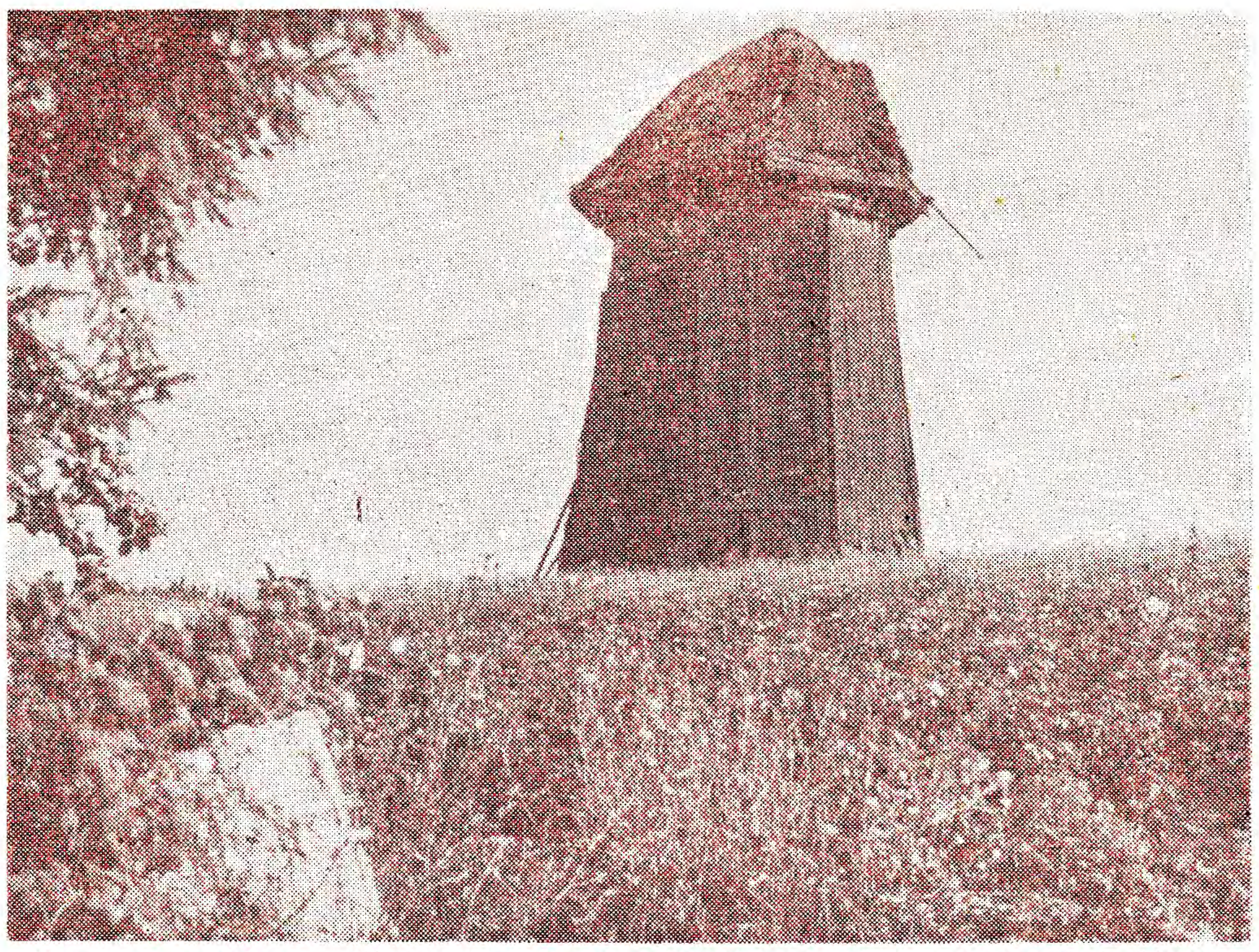
Першым даследчыкам, які пасля многіх гадоў недарэчлівых або моцна блытаных поглядаў на „Новую зямлю" сказаў аб гэтым творы каштоўнае слова, быў А. Адамовіч. У артыкуле, змешчаным у „Полымі" ў 1957 годзе, Адамовіч адкінуў усе містыфікацыі і ацаніў гэты твор, зыходзячы з яго зместу і тых грамадска-палітычных умоў, у якіх ён быў напісаны. Адамовіч выступіў і супраць вульгарных крытыкаў, якія ўбачылі ў „Новай зямлі" праяў архаічнасці, адсталасці і апалогіі кулацтва, і проціў тых, якія даказвалі, што ў паэме прапаведуюцца ідэі рэвалюцыі і імкненні да сацыялістычных форм землеўладання.

Погляды Адамовіча былі вельмі наватарскімі, калі прымаць пад увагу тое, што гаварылася аб „Новай зямлі" ў трыццатыя і саракавыя гады. Калі аднак супаставіць іх з крытыкай з дваццатых гадоў, дык пераканаемся, што змяшчаюцца яны поўнасцю ў яе рэчышчы. Такім чынам Адамовіч вярнуўся да таго рацыяналізму, які быў характэрны для многіх беларускіх даследчыкаў у перыяд першага дзесяцігоддзя БССР.

Артыкул Адамовіча меў, несумненна, пераломнае значэнне ў трактоўцы „Новай зямлі", хаця новае тут праяўлялася ў звароце да старога. Аднак і пасля яго з'яўлення некаторыя крытыкі ў сваіх публікацыях, хаця і не падтрымлівалі адкрыта поглядаў аб рэвалюцыйным характары „Новай зямлі", то ўсё ж-такі ў пэўнай ступені вярталіся да канцэпцыі Пшыркова, які ўбачыў у паэме праяў радыкальных ідэй. Прыкладам можа быць выказванне выдатнага крытыка А. Лойкі, які напісаў: „Новая зямля" — неўміручая слава нашай паэзіі, неўміручая зорка ў сузор'і лепшых твораў Я. Коласа, класічны ўзор літаратуры сацыялістычнага рэалізму".

У сказаным выклікае супраціў залічэнне крытыкам „Новай зямлі" да напрамку сацыялістычнага рэалізму. Твор гэты, на нашу думку, з'яўляецца класічным узорам крытычнага рэалізму.

Заканчваючы інфармацыі аб „Новай зямлі", хацелася б далучыцца да тых усіх крытыкаў і чытачоў, якія бачаць у гэтай паэме праяў геніяльнасці пісьменніка, выключную прыгажосць беларускай прыроды, духоўнае харазтво беларуса, захапляючую прывязанасць і адданасць роднай зямлі, культ працы, ідэю сямейнай гармоніі, пахвалу чалавечай мэтанакіраванасці.

Родныя краявіды, *У ваколіцы Новага Двара.* *Фота М. Гайдука.*

(Працяг са стар. 1)

ЯЎХІМ ВЯРБА

куль перазарадзіш гэтую зброю, у замок наб'ецца поўна пяску і ўжо хана, засечка... А немцы з аўтаматамі. І ў нас яны былі, толькі мала, ды нашы аўтаматы дваццацізарадныя, а ў немцаў на 25 куль. А гэта на полі бою вялікая ўжо розніца...

✲

Давялося адступаць. На зборным пункце ў лясочку аказалася 16 чалавек. 16 чалавек са 160 салдат і афіцэраў, якія тры дні раней увайшлі ў бой. Другая лінія абароны выпала на берагу ракі Нараў.

— Немцы рваліся наперад. На хуткіх маторных лодках намагаліся пераплыць раку, — успамінае наш герой. — Тады я накасіў іх, ой накасіў! Ніводная лодка не пераскочыла раку, пакуль трымаў я ў руках свой кулямёт.

Немцы, аднак, увялі ў бой артылерыю і змасіраваным залпам за адным ударам абклалі іх вогненныя пункты. Адзін са снарадаў разарваўся побач кулямётчыка Яўхіма Вярбы. Ад выбуху яго параніла ды яшчэ прыкрыла зямлёй. Іншыя салдаты адступілі. І тады агледзеліся, што не хапае Вярбы з яго неадлучным кулямётам. Вярнуліся і знайшлі непрытомнага, але яшчэ цёплага.

— Санітары прамылі мне рот і вочы, ды, прывязаўшы да нейкай дошкі, каб не мог варухнуць ні рукой, ні нагой, адправілі ў Варшаву. 24 кіламетры везлі мяне на падводзе. А тут, у сталіцы, давялося мне быць аж у трох шпіталях, бо немцы безупынку бамбілі горад. Толькі паспеюць перамясціць хворых, намалююць на даху чырвоны крыж — і ўжо бомбы ляцяць. Аднойчы я выглянуў на вуліцу, а там, бачу, ляжыць жанчына з малым дзіцём. Дзіця без ног, а ў жанчыны жывот разарваны. Успомніў я сваю жонку, якая таксама засталася дома з малым дзіцём, і свет у вачах мне закружыўся. Я абамлеў...

✲

Доўгі час не мог ён слова прамовіць, быў нямы і глухі. А калі пачаў крыху гаварыць, дык і вайна ўжо закончылася. Трапіў у палон.

— Найперш нас трымалі ў жалезных ангарах на аэрадроме ў Гуры Кальварыі. Холадна было страшэнна, а я яшчэ хворы. Праз некалькі дзён выгналі нас на бераг ракі і загадалі распрануцца.

Пагналі нас у ваду. Лёд ужо стаяў на рэчцы, а мы яго ламалі голымі пяткамі, ды ішлі, бо немцы пагражалі, што будуць страляць...

Пасля быў лагер для ваеннапалонных у Мінску Мазавецкім. За дротамі, пад адкрытым небам, у дождж і мароз, без вады і лекарскага догляду. Гэта там за буханак хлеба прадаў ён адзіную каштоўную рэч, якая ў яго яшчэ засталася — наручны гадзіннік...

Выратавала яго тое, што нарадзіўся на Беласточчыне, бо на аснове дагавору з Савецкім Саюзам жыхароў заходняй Беларусі немцы адпускалі на радзіму. Такім чынам Яўхім Вярба апынуўся ў Брэсце, дзе ўпершыню дасыта наеўся і напіўся, а затым адшукаў жонку ў Кошках.

✲

Жыццё правёў ён спакойна. Быў рамеснікам, шкліў вокны, рабіў люстэркі. Цяпер на пенсіі.

Віктар Рудчык

(Працяг са стар. 1)

ПАХ ВОСЕНІ

вацца. Ім жа лепш жывецца, як нам. Дапамаглі мы ім кватэры абсталяваць, пакуплялі аўтамабілі, ды і годзе...

— Ніхто цябе не прымушае, — яна мне на тое. — А я што зімой буду рабіць? Ты сядзіш і ў тэлевізар узіраешся. Ад гэтага табе і атава ў галаве завялася... А я што? Хопіць мне паўгадзіны паўзірацца ў гэтую мігатлівую скрынку — і ўжо сон вочы клеіць, хоць ты павекі запалкай падпірай. Ды і наш гурток вясковых гаспадынь, — гаварыла безупынку мая Палашка, — прыступіў да конкурсу на найпрыгажэйшае пакрывала, вытканае па даўнейшых мясцовых узорах. Дык што? Я маю быць апошняй? О, не! Пакажу я ім, што яшчэ патраплю!

— Узор ты ўжо прыдумала? Які ткаць будзеш? — зацікавіўся я.

— А памятаеш, якой быў прыкрыты наш воз, калі мы са шлюбу вярталіся? — нечакана запытала яна і павяла мяне да пасажнага куфра, у якім на самым дне ляжала, засыпаная нафталінам, гэтая шлюбная капа. Каб да яе дабрацца, давялося выгрузіць усё, што было зверху. І раптам аказалася, што пад векам старамоднага пасажнага куфра захавалася цэлая гісторыя нашага супольнага жыцця. Кожная дробязь, ці то нейкая хустачка, сукенка, запонка, кальцо, ці кавалак недагарэлай свечкі, напаміналі нам нейкі эпізод нашых змаганняў з суровым лёсам.

— Поля, як ты думаеш, — запытаў я жонку, — правільна пражылі мы нашае жыццё?

— А ты што? — здзівілася яна. — Хіба ўміраць збіраешся, што пра гэта пытаеш? Толькі што ж табе на атаву хацелася ісці спаць, — засмяялася яна крыху штучным смехам.

— Насмуродзіла ты тут нафталінам, — гавару я ёй, а гэта ж пах восені, пах нашага ўзросту, бо моль старасці, здаецца мне, усё смялей да нас падкрадаецца...

Глыбока ўздыхнула мая Палашка і кажа:

— Жыццё наша працай значыцца. Паглядзі, — паказала яна сваю пасажную скрыню, — няма тут нічога чужога. І дзяцей мы сваіх гэтаму самаму навучылі...

Так, гэта праўда. А ўсё ж сумныя думкі наводзіць восень.

Максім Нурэцкі

(Працяг са стар. 1)

МАЮ ПРАВА ГАНАРЫЦЦА...

чай крыніцы для ўзмацнення душы. Наогул у нас дома было многа чаго з выданняў і на беларускай мове і пра Беларусь. Імі я зачытваўся яшчэ будучы ў другім ці трэцім класе гімназіі.

І тут неабходна прыгадаць, што мой размоўца — Зыгмунт Абрамовіч — нарадзіўся ў Маскве 25 чэрвеня 1892 года ў сям'і ваеннага лекара. У залежнасці ад службовых накіраванняў бацькі жыў і вучыўся ў Маскве, Омску, Гродне, але амаль усе вакацыі праводзіў на Беларусі. У яго вельмі рана выявіліся зацікаўленні тэатрам. Яшчэ хлапчуком, наведваючы сваякоў у Вільні, любіў дэкламаваць і інсцэнізаваць вершы, выступаць у п'есах на розных сямейных вечарынках. І адбывалася гэта з удзелам не абы-каго, але самой дачкі Ф. Багушэвіча! У Гродне ён пазнаёміўся з Людвікай Сівіцкай (Войцікавай) і вельмі актыўна ўдзельнічаў у працы Гродзенскага гуртка беларускай моладзі. Гурток праводзіў цікавыя вечарыны, распаўсюджваў беларускія выданні, наладжваў лекцыі пра Беларусь, стварыў драматычны калектыў. Рэжысёрам і акцёрам у ім быў якраз З. Абрамовіч. Выступленні адбываліся ў Гродне і навакольных вёсках, а таксама каля Новага Двара і Саколкі. Недзе ў тым жа часе ён стаў пільным чытачом „Нашай нівы", змясціў у ёй некалькі перакладаў вершаў у прозе І. Тургенева на беларускую мову. І вось...

— Улетку 1911 года, гэта ўжо праз год пасля смерці на прывезеныя з руска-японскай вайны сухоты майго бацькі — я прыехаў з Масквы ў Слуцк на канікулы. Вельмі хацеў адпачыць, бо год у мяне быў надта цяжкі: балюча перажыў я смерць бацькі, вучыўся ў гімназіі і адначасова займаўся ў тэатральнай студыі. Ажно, шпацыруючы па гораду, бачу афішу аб прыездзе ў Слуцк беларускага тэатра Ігната Буйніцкага. Мяне вельмі зацікавіла гэтае выступленне, асабліва падабалася дасканалае выкананне беларускіх народных песень і танцаў. Заходжу я за кулісы, каб павіншаваць артыстаў з удачай, і тады І. Буйніцкі прапануе мне прыняць удзел у яго тэатры. Назаўтра пад нашу шыкарную генеральскую вілу пад'ехала растрэсеная балагольская фура-буда, запханая акцёрамі і рэквізітамі. Вакол яе сабраўся натоўп цікаўных, і якое ж здзіўленне ды жах маляваўся ў вачах людзей, калі яны ўбачылі, што я — выпешчаны генеральскі сынок — таксама лезу з чамаданамі на гэтую ж фуру! Што ж, гэта была незабыўная вандроўка з Ігнатам Буйніцкім па Беларусі. Пра яе я пісаў у лістападаўскім нумары „Полымя" за 1971 год. Выконваў я характэрныя ролі, між іншым, Пранцішка ў „Модным шляхцюку" К. Каганца.

Пасля заканчэння ў 1913 г. гімназіі З. Абрамовіч паступіў у Маскоўскі археалагічны інстытут, жыў у роднага дзядзькі С. Галаўні ў Загорску, там стварыў і вёў драматычны гурток, які ставіў п'есы А. Астроўскага і іншых рускіх драматургаў. У часе першай сусветнай вайны ён быў на фронце.

— У гадах 1917-1919 я некалькі разоў быў у Мінску. Тады яшчэ ўбачыўся з Ігнатам Буйніцкім. Як сёння, памятаю вечарыну ў „Беларускай хатцы", на якой І. Буйніцкі з Л. Сівіцкай танцавалі ў першай пары „Лявоніху". У тым жа клубе беларускай моладзі, а вяла яго маці Людвікі — Эмілія Сівіцкая, я ўпершыню ўбачыў Максіма Багдановіча. Задуменны, паважны, ён чымсьці нагадваў мне Антона Чэхава. Усе адносіліся да яго з вялікай пашанай як да выдатнага паэта. Хто тады мог падумаць, што неўзабаве ў Крыме чакае паэта не аздараўленне з сухотаў, але заўчасная магіла...

У міжваенны час З. Абрамовіч працаваў у Несвіжы, Навагрудку, Вільні, настаўнічаў. Пра той час ён успамінае ў сваім артыкуле „Візітацыя", што быў змешчаны ў „Ніве" ў 1957 г. Нямецкую

АДГАЛОСКІ

ЧАМУ МОЛАДЗЬ УЦЯКАЕ З ВЁСКІ

Я не па сваёй волі жыву ў горадзе. Так хацеў лёс, якому я паддаўся. Але па сённяшні дзень сумую па вёсцы. Хтосьці можа сказаць: сумуеш, бо не ведаеш вясковага жыцця. А вось іменна, што ведаю, бо гаспадарыў у далёка горшых умовах, чым цяпер. Я яшчэ ведаю, як араць драўляным плугам і як смакуе зялёны ад парахна хлеб. У горадзе я апынуўся, калі прызвалі мяне ў войска. А дадому не вярнуўся не таму, што пакахаў горад, а таму, што не было куды вяртацца. Дома ніхто мяне не чакаў, там была мачыха са сваімі сынамі.

У войску мяне пераканалі, каб застаўся на прафесіянальную службу, і я згадзіўся, але толькі на адзін год. І вось, калі давялося развітацца з калегамі, якія адслужылі сваю службу і вярталіся ў родныя вёскі, я з Васем Сахарчуком зайшоў у рэстаран. Там мы сядзелі над кілішкам гарэлкі і вялі гутарку над маім рашэннем і яго вяртаннем дамоў. Мне страшэнна не хацелася заставацца аднаму на далёкай Жэшоўшчыне, і я падгаварваў Васю, каб таксама застаўся ў войску. А Вася ў сваю чаргу пачаў пераконваць мяне, якое прыгожае жыццё на вёсцы. Ніколі не забуду яго слоў: „Гарадское жыццё, брат, не для мяне. Я люблю выйсці рана ў поле і радавацца ўсходу сонца, гоману птушак. Я там жыву, як у раі“. Пасля тых слоў цяжар залёг у маім сэрцы, але што было рабіць, калі я ўжо падпісаў дэкларацыю.

Я таксама люблю, калі зеляненюць палі, калі бляе авечка, а ягнятка смешна падскаквае каля яе. Я люблю хруканне парасятак, люблю, калі равуць каровы, якія вяртаюцца з поля, і нават вясковы брук люблю. І праца пры ўсім гэтым мне не надакучыла. Можа ў горадзе і лягчэйшае жыццё, але напэўна менш цікавае. Так, так, не смейцеся. Усё залежыць ад таго, як на яго глядзіш. Я не хачу вымагаць, каб раптам усе сталі рамантыкамі і на вясковае жыццё глядзелі вачыма Васіля Сахарчука, бо гэта немагчыма. Але трэба, каб глядзелі рэальна. А цяперашняя рэальнасць такая, што жыццё змянілася ў горадзе і на вёсцы і падпарадкавалася з'яве, імя якой — цывілізацыя. А цывілізацыя гэта не толькі адукацыя, тэатр, кіно і іншыя дасягненні культуры. Гэта таксама: копаць з тысячаў-тысячаў машын, дым з фабрычных камінаў, пыл з металургічных, з цэментавых заводаў, якіх усё больш.

Селянін есць бульбу, якую хоча, а гараджане — якую купяць. А ўсе ведаюць, што ў горад ніхто не дае плёнаў зямлі на натуральных угнаеннях, а на штучных. Гэта значыць, што я з'ядаю намнога больш розных штучных угнаенняў, чым гаспадар, і таму многа больш у горадзе хварэюць на розныя „цывілізаваныя“ хваробы.

Вясковы чалавек жыве памалей і даўжэй, бо і раней устае, і цэлы дзень працуе, а не на змены, як на многіх прадпрыемствах горада. Ён бачыць, як жыта ўсходзіць, як яно цвіце і як даспявае. Чуе спеў птушак, сімфоніі, напісаныя самой прыродай, а не недасканалым чалавекам, хоць бы найбольшым геніем. Прытым музыка прыроды яшчэ нікому не надакучыла, а з музыкай, створанай чалавекам, па-рознаму бывае. Ды справа не толькі ў музыцы. Селяніну дрэнна жывецца толькі тады, калі ён лянівы, або калі прыдуць упадкі жывёлы, ці як мае дрэнную зямлю. Стыхіі не бярэм пад увагу, бо гэта няшчасце для ўсіх.

Разумны і зарадны селянін куды лепш і здаравей жыве, чым рабочы. Калі хто мне не верыць і зазлуе на выказанае, няхай пагаворыць з маім сябрам Васілём Сахарчуком. Ён добры гаспадар, добры размоўца і жыве ў вёсцы Сухавольцы, гміны Кляшчэлі. І на месцы цяперашняй моладзі, я пхаўся б у горад толькі па адукацыю, а пасля вяртаўся б на вёску і гаспадарыў бы сярод сваіх людзей.

В. Петручук

ПА-ГАСПАДАРСКУ

У Мілейчыцкай гміне сёлета пачалі працаваць: зборная гмінная школа ў Мілейчыцах, васьмікласная школа ў Рагачах і дзве філіяльныя школы ў Паканеве і Валках. Ва ўсіх іх тэрмінова былі закончаны бягучыя рамонты. Забяспечаны яны таксама вугалем.

гміне пачало навучаць 27 настаўнікаў. У мілейчыцкай школе займаецца 350 вучняў, з якіх 243 штодзень даязджаюць на занятк і школьнымі сродкамі транспарту: двума аўтобусамі „Санам“ і „Ельчам“ з прычэпай. Толькі шэсць асоб даязджае аўтобусамі ПКС.

(яц)

У ГРАМАДСКІМ ПАЧЫНЕ

У бягучым годзе жыхары горада і гміны Саколка выканалі грамадскіх пачынаў на суму 8 мільёнаў злотых. У Саколцы зроблены газоны на цэнтральным жыллёвым пасёлку і распачата пракладка тратуараў па вуліцах Крынскай і Спулдзельчай. У пачыне будуюцца зараз яслі і прадшколле на 120 месц.

Вяскоўцы будуюць і рамантуць мясцовыя дарогі. На пахвалу заслугоўваюць сяляне з вёсак: Камёнка, Геніюшы, Заспіча, Ігрылы.

(яц)

акупацыю пражыў у Ашмянах. Пасля вызвалення пераехаў разам з сям'ёй у Ольштын і там да 1953 г. працаваў публіцыстам у мясцовай газеце. Гэта ён як першы польскі журналіст наведаў вызвалены ў 1945 г. Фромбарк і намагаўся цераз міны і развалiны прабрацца ў тую вежу, дзе жыў і працаваў Мікалай Капернік. Многа працы ўклаў З. Абрамовіч у пасляваеннае засяленне і загаспадаранне Вармii і Мазураў. З уласнымі ўспамінамі і сабранымі дакументальнымі матэрыяламі з гэтай дзялянкі ён потым выступіў у дакладах і публікацыях Навуковага савета Міністэрства адзысканых зямель. З 1953 па 1968 г.г. ён працуе настаўнікам рускай мовы ў агульнаадукацыйным ліцэі ў Златове. Карыстаецца вялікім аўтарытэтам як дасканалы спецыяліст па гэтаму прадмету, яму даручаюць пасаду візітатара-метадыка рускай мовы. Але ўсё ж перамагае цяга да культурна-асветнай дзейнасці, да тэатра, і ён пераходзіць на работу ў павятовы Дом культуры ў Златове, займаецца інструктажом самадзейных тэатральных гурткоў, навучае сцэнічнаму мастацтву ў народных універсітэтах, актыўна дзейнічае ў Таварыстве польска-савецкай дружбы, з'яўляецца адданым членам Странніцтва дэмакратычнага. У той жа час утрымоўвае жывую сувязь з многімі дзеячамі культуры Беларускай ССР. Асабліва цёпла ўспамінае З. Абрамовіч сардэчны прыём, які зрабілі яму Беларускае тэатральнае аб'яднанне, драматургі, мастакі і пісьменнікі ў часе яго пабыўкі ў лістападзе 1971 года ў Беларускай ССР. Тады ён выступіў з успамінамі пра сваю акцёрскую дзейнасць, супрацоўніцтва з І. Буйніцкім і іншымі дзеячамі беларускага тэатра, наведаў мясціны, дзе яму даводзілася жыць і выступаць на сцэне. За самаахвярную працу і актыўную грамадскую дзейнасць З. Абрамовіч узнагароджаны Кавалерскім Крыжам Ордэна Адраджэння Польшчы двойчы Залатым знакам ТППР, Залатым знакам „25 год СД“, яму прысвоена ганаровае званне Заслужанага дзеяча культуры і інш. Ён толькі нядаўна перайшоў на пенсію і, нягледзячы на свае паважныя гады, яшчэ ўдзельнічае ў грамадскай працы. Жыве З. Абрамовіч з жонкай, дзеці: сын — псіхолаг, працуе ў бальніцы, дачка — біёлаг, настаўнічае.

— Калі я аглядаюся на мінулае, — заўважае З. Абрамовіч у канцы нашай размовы, — лічу, зусім не задзіраючы нос, што маю права ганарыцца тым, што меў я магчымасць удзельнічаць думкай, словам і працай у беларускім нацыянальным адраджэнні.

Мы ад усяго сэрца жадаем шаноўнаму пану Зыгмусю — на сцэне: Антону Забелю — добрага здароўя і доўгіх год жыцця.

Мікалай Гайдук
Фота аўтара

Пасеўшы за застаўленым ежай сталом, жанчыны пачынаюць спяваць.

У НАШЫХ САМАДЗЕЙНІКАЎ

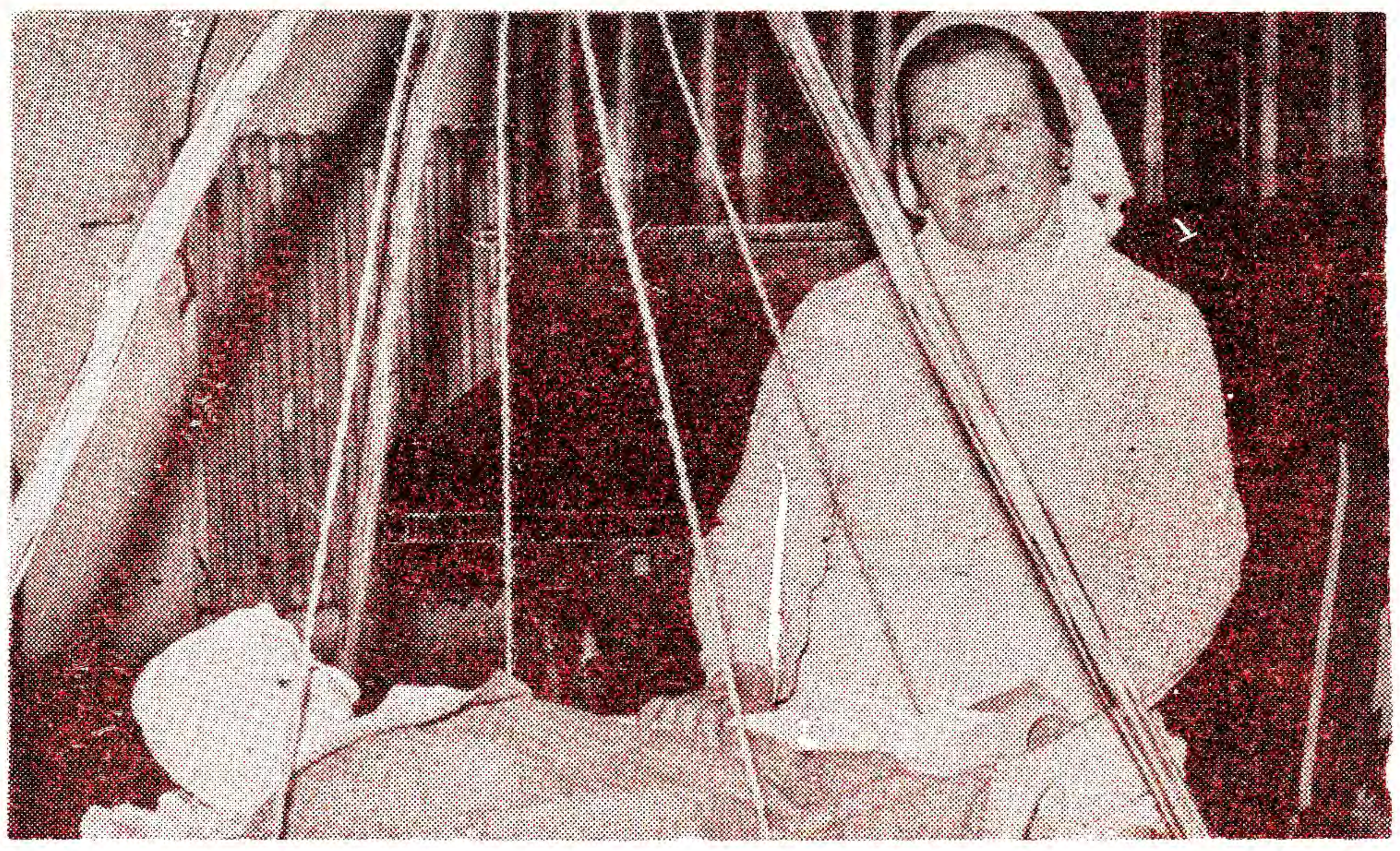
Меляшкі

Вёска няспынна змяняецца. Не чуваць ужо песень у вячэрнім тумане. А некалі іх дружна ўсе спявалі, сабраўшыся пасля працавітага дня на лавачцы. Гэта ўжо прыемны ўспамін мінулага, які жыве ў сэрцах людзей. Меляшкоўскія жанчыны часта вяртаюцца ўспамінамі да сваёй маладосці. Яны стараюцца перанесці гэта на сцэну і паказаць адышоўшую вёску шырэйшаму кругу людзей. Паказалі яны вяселле з яго поўным абрадам, вясковую вечарынку, дажынкі і іншыя цікавыя сцэнкі з жыцця вёскі.

На сцэну самадзейнікі з Меляшкоў (24 асобы) прыйшлі сем гадоў таму назад. Выступалі на аглядах з фальклорнымі песнямі. Ставілі таксама гатовыя п'есы, прыкладна, „Мікітаў лапаць“. У гэтым годзе выступалі з адной са сцэнак, узятых з багатых вясковых абрадаў — „Адведкі“ паводле супольна прадуманага сцэнарыя. Поўнасцю вясковая атмасфера. Збіраюцца жанчыны ў хаце парадзіхі, складаюць пажаданні, гасцююць. Пасеўшы ля застаўленага напіткамі і закускай стала, пачынаюць спяваць. Зусім, як некалі на вёсцы. Трапна падабраны дыялагі і дэкарацыя. Адведкі былі ўмела перададзены гледачам, так што не страцілі свайго праўдзівага каларыту, гумару і ўрачыстасці. Гэтак яны адбываюцца на вёсцы. Уражанне са спектакля застаецца надоўга. У вушах не сціхаюць народныя песні з Гарадоцкай акругі. Цікавы кадр з жыцця вёскі.

Меляшкоўскія самадзейнікі зімою зноў збяруцца грамадою і нешта прыдумаюць. Цікава, што?

Тэкст і фота Я. Целушэцкага

Ля калыскі Валянціна Дарашкевіч.

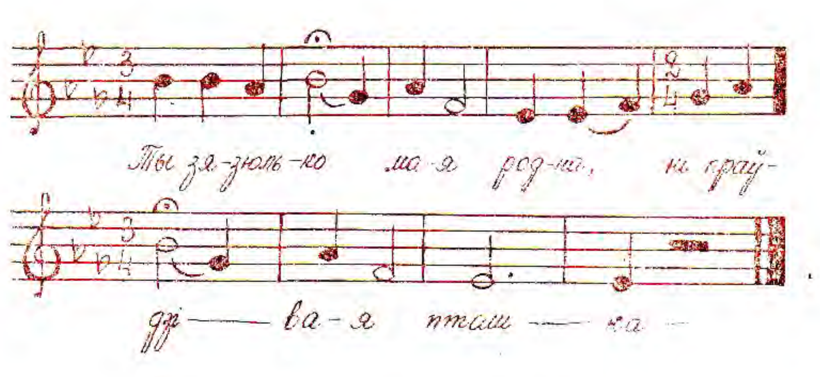
ЛЮДЗІ ЕЗДЗЯЦЬ І НЯДЗЕЛЯМІ...

У Бельску два вакзалы — аўтобусны і чыгуначны, адзін побач другога. Штодзень ад раніцы да вечара праходзіць сюдою шмат людзей. Адны прыехалі і пайшлі ўладжваць свае справы, іншыя чакаюць перасадкі, наступныя з надзеяй выглядаюць свайго аўтобуса. Звычайным днём дык усё звычайна. Цягнікі спазняюцца, як і спазняліся, аўтобусы не ходзяць згодна са сваім няпісаным законам, але хаця можна супакоіць смагу бутэлькай аранжады ці мінеральнай вады, перабіць голад талеркай супу або бутэрбродам. Ёсць тут два спажывецкія кіёскі і прывакзальны буфет. Але ў нядзелю, калі неаднакратна трэба чакаць аўтобуса некалькі гадзін? Усё закрыта, апрача газетнага ларка і будкі з марожаным. А піць часамі так хочацца. Некаторыя і з дзецьмі едуць. Іх жа паясненнем, што няма дзе купіць, не супакоіш. Пайсці ў цэнтр горада ў рэстаран, дык аўтобус або цягнік адыйсці можа. Ці ж тады нельга адчыніць на нядзелі хаця адзін тутэйшы пункт продажу? Людзі ж ездзяць і нядзелямі...

(мш)

Ф·А·Л·Ь·К·Л·О·Р

ВЯСЕЛЬНАЯ

Ты, зязюлько, мая родна,
ні праўдзівая птушка —
а як я ў лесе была,
то ты мне накавала:
сем лет дзеўкаю быці,
з руты вяночка насіці.
А як я дадому прышла,
то сваткі дома нашла:
коснікі па падвор'ю,
сватачкі па застолью.

Ад Антаніны Лясоты, 1901 г. нараджэння, вёска Цісоўка гм. Міхалова, якая цяпер жыве ў Беластоку, запісаў у сакавіку 1979 г. Мікалай Гайдук, мелодыю расшыфравала Людміла Панько.

MOTO—ROCK

Фота па заказу

Кансультацыя юрыста

ПЫТАННЕ: М. займаў кватэру ў жыллёвым кааператыве разам з жонкай. Жонка яго, забраўшы дзіця, выехала ў другі горад, дзе звязалася з іншым мужчынам. Да М. на кватэру пераехала маці. Праз чатыры гады М. памёр. Яго жонка звярнулася ў праўленне кааператыва, і той прызначыў ёй кватэру. На гэтай аснове яна хоча высяліць маці, прызначыць якой кватэру праўленне кааператыва адмовілася. Ці маці прыслугоўвае права на кватэру і як яна можа яго дабівацца? Яна накіравала справу ў суд, але не ведае, ці гэта паможа.

АДКАЗ: Асобе, блізкай наймальніку кааператыўнай кватэры, якая з ім пражывае, прыслугоўвае права на гэту кватэру пасля смерці наймальніка. Жонка яго, хоць і не пражывала з мужам, мае таксама права на гэту кватэру. Калі пасля смерці наймальніка кааператыўнай кватэры астаецца некалькі асоб, якія маюць права на кватэру, тое, каму прызнаць кватэру, вырашае праўленне кааператыва. Не значыць гэта, што суд не мае права кантраліраваць рашэнне кааператыва. У нашым прыкладзе жонцы, калі б яна жыла з мужам, безумоўна, прыслугоўвала б першынство. Аднак дыскваліфікуюць яе несалідныя паводзіны. Маці павінна накіраваць позву супраць кааператыва і жонкі сына і патрабаваць, каб кааператыў прыняў яе ў члены і прызнаў ёй кватэру. Калі б суд гэтыя патрабаванні ўзяў пад увагу, маці абавязана была б заплаціць кааператыву ўзнос. Узнос, заплачаны яе сынам, кааператыў вымушаны быў бы вярнуць жонцы, якая разам з дзіцём атрымоўвае ў спадчыне па мужу ўсю яго маёмасць.

Куток практычных ведаў

Як зварыш, так і з'ясі

РУЛЕТ З КАПУСТЫ

Узяць; 6—8 лісцяў капусты, паўкілаграма свініны, 1 булку, 1 яечка, соль, перац, 30 дэкаў памідораў, 2 цыбуліны, валашчыну, 2 зубкі часнаку, зялёную пятрушку.

Лісце капусты абварыць на працягу 15 мінут у пасоленай вадзе, пасля чаго спаласнуць іх халоднай вадой і зрэзаць жылкі. Мяса заліць у каструльцы 2 літрамі вады, дадаць валашчыну, 1 зубок часнаку, 1 цыбуліну, соль і перац, накрыць і варыць 45 мінут. Аддзяліць мяса ад касцей, мяккае мяса прапусціць праз мясарубку разам з намочанай булкай. Дадаць соль, яечка, перац, сцертую на тарцы цыбуліну, пасечаны зубок часнаку і добра размясіць масу. Лісце капусты разлажыць на дошцы так, каб атрымаўся прамавугольны пласт, змазаць яго фаршам, загартаючы ў сярэдзіну два супрацьлеглыя канцы. Пасля гэтага згарнуць, як рулет, і звязаць тоўстай ніткай. Палажыць у шырокую каструльку ці брытфану, заліць працэджаным наварам, варыць каля гадзіны. Стушыць памідоры, працерці праз сіта і дадаць да рулета на 10 мінут перад заканчэннем варкі. Падаваць рулет з рысам або бульбай.

КАТЛЕТКІ З КАПУСТЫ

Бярэм: качан капусты сярэдняй велічыны, 4-5 лыжак сцертай булкі, 2 яечкі, лыжку тлушчу, вялікую цыбулін соль, перац, можна ўзяць таксама 10 дэкаў пячурыц.

Капусту парэзаць у чвэрткі і зварыць. Звараную, добра адціснуць. Пасячы яе дробна, дадаць яечкі, цёртую булку, соль, перац, нарэзаную і падсмажаную цыбуліну (і пячурыцы). Усё добра размяшаць. Рабіць маленькія катлеткі, мачаць іх у цёртую булку, смажыць на добра разагрэтым тлушчы.

Гаспадыня

Сардэчныя тайны

Дарагое Сэрцайка, я чытаю твае парады і бачу, што пішуць да цябе дзяўчаты, а часам і хлопцы, найчасцей аб каханні. А ў мяне іншы клопат. У гэтым годзе пайшла я першы год у сярэднюю школу ў горад. Бацькі доўга шукалі мне кватэру, урэшце знайшлі. Летняя кухня, асобны домік на панадворку гаспадароў. Пакоік і куханька. Але там ужо раней жыла дзяўчына, якая працуе ў Беластоку. І я стала жыць разам з ёю. Ад першага дня Ева запрашае да сябе сяброўак. Сядзяць доўга, колькі ім падабаецца. Думала я, што гэтак час ад часу яны заседжваюцца. Але дзе там, штораз горш. Бо прыходзяць ужо і хлопцы, і гарэлка пачынаецца. Яны і мяне запрашаюць да сябе. Я адмаўляюся, дык сяброўка кажа, што гэтак брыдка. Гаспадар туды не заглядае, мо і не ведае, што тут дзеецца. А я баюся яму сказаць, бо пагневаецца на мяне сяброўка. І кватэру змяняць шкада, бо блізка школа. Цяпер то яшчэ я з урокамі ўпраўляюся, але як будзе іх больш, што тады?

Аля

Аля! Так далей быць не можа. Вучань павінен мець спакойны куточак, каб вучыць урокі. Ева, відаць, любіць вясёлую кампанію і зусім не зважае на цябе — вучаніцу. Ты пагавары з ёю. Ты ж сюды прыйшла, каб вучыцца. Калі гэта нічога не дасць, нягледзячы на ўсё, скажы гаспадару. Ён павінен Еву прывесці ў парадак. Калі і гэта не паможа, звярніся да класнага выхавацеля. Школа зацікаўлена ўмовамі жыцця і працы вучня. Бярыся за справу неадкладна, бо можаш нарабіць сабе клопатаў у вучобе.

Сэрцайка

ВЕР-НЕ-ВЕР

Паважаны Астроне! Сніцца мне, што знаходжуся я ў велізарным, з тоўстымі сценамі, цёмным будынку. Гляджу ў акно і чую, проста бачу страшэннае выццё ветру і дзе-недзе несеныя ім сняжынкі. Пасля выходжу ў калідор і бачу вялікі пажар: гараць сланы, каровы і, звугленыя, бегаюць ды равуць. Далей ужо знаходжуся ў хаце. Хата мая — не мая і гляджу, што прыехаў да мяне дзядзька, які ўжо не жыве. Падаў мне руку. Я пачаў распрагаць каня, а ён пайшоў у хату. Пасля я гукаў да яго: „Дзядзьку!“ А ён адзываўся: „Го!“ А калі я зайшоў у пакой, у якім ён быў, убачыў, што ён спіць у белай пасцелі.

Васіль

Васіль! Твой сон папярэджвае цябе аб нейкім цяжкім моманце ў тваім жыцці. Ты ж апынуўся ў цёмным будынку, а сцены ў ім былі вельмі тоўстыя, і гэта сведчыла б аб тым, што будзеш мець нейкія перашкоды, а страшэннае выццё ветру яшчэ пацвярджае гэта. Можа, з тваім арганізмам нешта не ў парадку! Пайдзі да доктара і праверся, бо ты, здаецца, надта падатны на прастуду. Глядзі, каб не злёг у пасцель, як твой дзядзька-нябожчык, бо той пажар з абвугленаю жывёлаю мне не надта падабаецца. Абазначае ён, што ў хуткім часе чакае цябе хвароба ад прастуды і праходзіць яна можа вельмі востра (равелі ж гарашчыя сланы і каровы). Доктар, аднак, табе дапаможа, за гэта гаворыць той конь, якога ты распрагаў, і ўсё ж тое, што сніўся табе нябожчык. Сустрэча ўва сне з нябожчыкам не абазначае дрэннае. Наадварот — можна спадзявацца, што выйдзеш з непрыемнага або цяжкага становішча.

Астрон

ТАЙНЫ ДРУГОЙ СУСВЕТНАЙ ВАЙНЫ

— Менавіта гэтак жа было, напрыклад, з карцінай Рэмбранта „Зняцце з крыжа“. Ён напісаў яе для галандцаў. Карціну ўбачылі пасланнікі Польшчы і Расіі і загарэліся жаданнем купіць яе. На жаль, карціна не прадавалася. Тады пасланнікі ўпотай адзін ад аднаго паспрабавалі дамовіцца з Рэмбрантам, каб ён напісаў новае „Зняцце з крыжа“. У выніку на свет з'явіліся і існуюць дагэтуль тры карціны „Зняцця з крыжа“. Першая знаходзіцца ў Нідэрландах, другая — у Ленінградзе, трэцяя — у Польшчы, у адным з касцёлаў г. Каліша. Немцы прыбралі к рукам палатно, але не паспелі адправіць яго ў Германію. Нядаўна я прачытаў у „Известиях“, што жыхары горада Каліша, які налічвае 1800 гадоў...

— Ды няхай яму і ўсе пяць тысяч! Я быў там у лютым, месяцаў дзесяць назад. У іншы раз я з вялікім задавальненнем выслухаю гісторыю гэтага цудоўнага гарадка, — перапыніў прафесара маёр. — А цяпер мне хацелася б пачуць да канца гісторыю Янтарнага пакоя.

— Няхай будзе па-вашаму, — згадзіўся прафесар. — Такім чынам, жывыя былі яшчэ стваральнікі Янтарнага пакоя, а сам твор адносіўся да разраду зусім маладых. Рускія ж майстры нямала папрацавалі над пакоем за два з палавінай стагоддзі — ён разросся, узбагаціўся жанравымі сцэнкамі, змяніў свой характар; янтарнае пано ўпрыгожыла кампазіцыя з рознакаляровай каўказскай і ўральскай яшмы, у пустых месцах абшыўкі з'явіліся люстэркі, спецыяльна для гэтага заказаныя ў Венецыі. Усё гэта надало пакою прыгажосць. І, нарэшце, для Янтарнага пакоя было адведзена спецыяльнае памяшканне ў новапабудаваным у Царскім Сяле Екацярынінскім палацы. У нас у Расіі пакой „пражыў“ дзвесце трыццаць гадоў, няспынна прыгажэючы і набываючы новы бляск, тады як немцы працавалі над ім усяго восем гадоў, ды сем гадоў выціралі з яго пыл у кабінеце Фрыдрыха І, а затым яго сына Фрыдрыха Вільгельма. І за дзвесце пяцьдзесят гадоў Янтарны пакой ператварыўся ў шэдэўр сусветнага і рускага мастацтва. Гэта наш неацэнны скарб, які мы павінны знайсці і вярнуць народу і сусветнай культуры. Гэта наш абавязак, і мы не спынімся ні перад якімі перашкодамі.

Прафесар змоўк, стомлены доўгай прамовай. Маёр таксама маўчаў, думаючы аб пачутым ад прафесара і ўсіх звязаных з гэтым падзеях. Брусаў паглядзеў на гадзіннік.

— Аднак позна ўжо. Да заўтра.

— Пачакайце, прафесар, я дам вам у праваднікі двух салдат, бо „Вервольф“ не дрэмле. Пакуль, праўда, сядзяць ціха, але нам вядома, што яны тут. Доказаў таму нямала. Узяць хоць бы надпісы на сценах дамоў у розных раёнах горада. Гэта зрабіў не адзін чалавек, а цэлая арганізаваная група.

Вецер працінаў да касцей, сляпіў мокрым снегам. Брусаў падняў каўнер свайго афіцэрскага шыняля без пагон, салдаты глыбока засунулі рукі ў кішэні. Яны ішлі па спаленых вуліцах Старога горада, перасеклі па дыяганалі Парадэпляц, падыходзячы да замка з паўднёвага боку.

— Шаснаццаць месяцаў назад гэта быў самы ажыўлены раён у горадзе, — расказваў салдатам прафесар Брусаў. — А там, дзе побач з вежай узвышаюцца груды цэглы, стаяў цудоўны рыцарскі замак. На жаль, ад яго засталася толькі гэта вежа.

Адзін з салдат узяў прафесара за рукаў шыняля.

—Ціха, — прашаптаў ён. — Там нехта ёсць. Вунь, прайшоў каля вежы.

Цяпер і Брусаў убачыў чалавека, які краўся ў напрамку замкавай вежы. І раптам ён вырашыў у што б там ні стала даведацца, хто гэта ходзіць па руінах у такую непагадзь.

— Захопім яго знянацку, — прашаптаў ён салдатам. — Цікава, чаго гэты падазроны тып шукае ў спаленым замку. Некалі там быў Прускі музей.

Салдаты мацней сціснулі аўтаматы задубелымі ад холаду рукамі і, асцярожна ступаючы, пайшлі туды, дзе

ТРЫБУНА чытачоў

Гайнаўскі ГС працуе добра

Гмінная спулдзельня „Самапомач Хлопска" ў Гайнаўцы добра прыслужылася жыхарам горада і ваколіцы. Асноўная праца ГСу гэта скуп, продаж і паслугі. А вось што расказаў мне намеснік прэзаса ГС — інжынер Міхась Гацута, які адказвае за продаж. Гмінная спулдзельня вядзе 46 пунктаў дэталічнага продажу, у тым ліку 5 клубаў гаспадара, 6 кіёскаў, 10 пунктаў дапаможнага продажу. Абароты дэталічнага гандлю за месяц дасягаюць сумы 2,5 мільёна зл.

Да найлепшых крамаў належыць крама ў Арэшкаве, якая выканала свой план за першае паўгоддзе бягучага года ў 124%, Дубіны — 107%, Чыжы — 108%, Горнае — 113% Старабярозава — 109%, Навакорнін — 119%.

Варта тут прыгадаць шматгадовага прадаўшчыка ГСу з Навакорніна — Міхася Шварца, які ў час сёлетняй суровай зімы ўласным самаходам давозіў тавар у краму. Гайнаўскі ГС вядзе яшчэ 2 цэнтры „Сучаснай гаспадыні" — у Новабярозаве і Чыжах.

Э. Вайсковіч

Падсеў вапны

Адбыўся падсеў вапны ў Кнаразах. Але ён праходзіў дрэнна, бо гэта была не вапна, а нейкае балота. Але пры гэтай акцыі прысутнічала прадстаўніца гміны і прадстаўнік СКР. Добра было б, каб яны так дбалі пра іншыя акцыі ў сельскай гаспадарцы і так салідна выконвалі іншыя паслугі, якія людзі заказваюць. А то бывае, як закажаш паслугу, то і дачакацца не дачакаешся.

Міхал Кірылюк

ПАРНАС — Чытальніцкая літсужолка на нягарантаваных вах

Мора чакае

Мора чакае цябе,
Хоча янтар падарыць.
Ён залаціцца на дне,
А мора павабна шуміць.

Летняе сонца звысока
Мора цалуе і п'е.
Напіўшыся мглою, далёка
Шляхам паднебным пашле.

А цёплыя хвалі прыбою
Бягуць без канца ў сіні свет.
Іх гоман, іх шэпт між сабою
Пачуе, хто сэрцам паэт.

Прыдзі заглядацца на далі
І водар марскі грудзьмі піць,
Нагрэцца ў пяску, скочыць ў хвалі,
Ды з імі абняўшыся плыць...

М. Базылюк

прамільгнуў загадкавы цень. Праз некалькі мінут яны ўбачылі, як чалавек адчыніў дзверы, якія вялі ў вежу.

Асцярожна, каб не спалохаць начнога госця, яны падкраліся да падножжа васьмівугольнай вежы, у акенцы якой раптам з'явіўся агеньчык. Прайшло яшчэ нямнога часу, і едка запахла дымам.

— Я з прафесарам пайду наверх, а ты заставайся тут, глядзі пільна, а то можа ён сваіх сябрукоў тут чакае, — сказаў адзін з салдат свайму таварышу.

Падымаючыся наверх, яны дабраліся, нарэшце, да невялікай галерэі, адкуль валіў дым. З ціхага цёмнага кутка яны спакойна маглі назіраць за тым, што адбывалася.

На каменнай падлозе, выкладзенай рознакаляровай мазаікай, гарэў агонь. Побач стаяў на каленях мужчына ў старамоднай палярыне з капюшонам на галаве і кідаў у полымя нейкія паперы. Ён быў настолькі захоплены сваім заняткам, што не ўбачыў з'яўлення людзей. Ён нешта мармытаў сабе пад нос па-нямецку. Прафесар з цяжкасцю ўлоўліваў асобныя словы: „Не хачу... з гэтым... агульнага... канцы... у спакоі. Хачу зноў быць сумленным... усё раскажу".

(Працяг будзе)

Як запладняюць кароў

У Кнаразах ужо многія гады інсемінатарам з'яўляецца Мікалай Клімюк. Даўней у яго гэтая работа ішла добра, а цяпер штосьці сапсавалася. Для прыкладу падам: у мяне за мінулы год ад трох кароў адно цяля выйшла, а ў бягучым годзе — таксама. Бяда, і аднавяскоўцы наракаюць.

Відаць, Дзяржаўнае прадпрыемства штучнага запладнення кароў у Бельску даставіла інсемінатару дрэннае насенне.

Міхал Кірылюк

Аўгалоскі

НЕ МАГУ ПРАЙСЦІ МІМА...

Мне, старому чытачу „Нівы", сорамна нават прызнацца, што пішу я ў рэдакцыю ўпершыню. Чытаю я таксама ўсе беларускія календары, а ўжо не магу прайсці міма, калі ўбачу дзе якуюнебудзь старую кніжку. У маіх хатніх зборах апынулася кніжка, выдадзеная ў Пецярбургу 85 гадоў таму назад, а менавіта „Штомесячныя літаратурныя прылажэнні пры часопісе „Ніва" (на I-IV месяцы 1894).

Я вельмі ўцешыўся, калі прачытаў там некаторыя весткі пра Янтарны пакой, аб якім я ў апошні час з вялікай увагай чытаю ў „Ніве", і вырашыў падзяліцца некаторымі цікавымі весткамі пра яго з чытачамі.

У 1716 годзе сын прускага караля Фрыдрыха I, кароль Фрыдрых Вільгельм I, адзначаўшыся, як вядома, страшэннай скупасцю, прыступіў да саюза супраць шведскага караля Карла XII і таму заключыў саюзны дагавор з Пятром Вялікім. У гэтым жа годзе Пётр наведаў свайго новага саюзніка ў Берліне, дзе пражыў чатыры дні, а пры ад'ездзе атрымаў „цудоўны прэзент", як ён сам выказаўся ў пісьме да сваёй жонкі Екацярыны. „Прэзент" гэты заключаўся ў янтарным кабінеце з палаца „Mon bijou" і ў цудоўнай пазалочанай яхце. Але дачка караля Фрыдрыха Вільгельма маркграфіня Байрэцкая ў „запісках" сваіх расказвае аб гэтым „прэзэнце" інакш. Паводле яе слоў, „Пётр бессаромна выпрасіў у караля „кабінет", у якім усё ўбранства было з янтара".

У кожным разе, жадаючы са свайго боку падзякаваць каралю Фрыдрыху Вільгельму I за такі падарунак, Пётр, які ведаў, што кароль любіў набіраць адусюль веліканаў для свайго гвардзейскага батальёна, паслаў у „падарунак" 55 рускіх салдат-грэнадзёраў, адзначаўшыхся такім ростам, што ім не знайшлося саперніка ў прускім батальёне, і, акрамя таго, такарны станок і бакал уласнай работы. Папаўненне каралеўскага „батальёна веліканаў" рускімі салдатамі працягвалася, і ў 1730 годзе лік гэтых салдат даходзіў да 300. У 1734 годзе для іх у Патсдаме была пабудавана нават асобая праваслаўная царква, якая была закрыта ў 1750 годзе каралём Фрыдрыхам II, які ж ліквідаваў і „батальён веліканаў". У царкве зрабілі тэатр.

Дзе спачатку была змешчана „янтарная камора" ў Пецярбургу — дакладна невядома, але ёсць аснова меркаваць, што змяшчалася яна ў былым Зімовым палацы Пятра Вялікага, дзе ён памёр у 1725 годзе. Паводле апісанняў царскасельскага вялікага палаца відаць, што ўжо ў 1750 годзе Янтарны пакой знаходзіўся ў новым будынку гэтага палаца, збудаваным па загаду імператарыцы Елізаветы Пятроўны на месцы старога палаца Екацярыны I.

20 мая 1820 года гэты славуты пакой амаль не загінуў. А трэцяй гадзіне пасля поўдня загарэлася палацовая царква. Агонь стаў хутка распаўсюджвацца на ўвесь будынак, чаму садзейнічаў у той дзень вельмі моцны вецер. Палова палаца, што прылягала да царквы, і знаходзячыся па-суседску былы Царскасельскі ліцэй былі ахоплены полымем, калі імператар Аляксандр, каб ратаваць астатнюю частку палаца, у якой знаходзіліся лепшыя пакоі і ў тым ліку Янтарны, загадаў прыбыўшым з Пецярбурга пажарнікам разурбаць дах і выламаць падлогу пакоя, раздзяляючага абедзве палавіны палаца. І такім чынам уцалеў тады славуты Янтарны пакой, лёс якога да сённяшняга дня невядомы.

Павел Сайчык
Беласток

„Мая гміна без пажараў"

У нараўкаўскім ГОКу адбылася надта цікавая сустрэча аўтараў конкурсу „Мая гміна без пажараў" з Варшавы з актывам гміны. Спярша мясцовыя ўлады ОСП расказалі аб становішчы ў гміне. Пажараў не было многа. Ды можна заўсёды іх спадзявацца. Электрычная праводка ўжо старая. Павысілася колькасць выкарыстоўвання энергіі ў гаспадарцы. Паявілася шмат электрычных машын і прыладаў. Лінія перасільваецца. У гміне многа людзей прыезджых, якія працуюць на будовах. Лесам праходзяць вандроўныя групы моладзі і дарослых. Крыху няўвагі — і аграмадныя затраты ад агню.

Гмінная ОСП не займае высокага месца ў ваяводстве. Яна ў сярэдзіне. Вось такую гміну хацелі ўбачыць аўтары конкурсу. У агульным спаборніцтве яна займае 18 месца на 50 калектываў, а ў конкурсе — 21 месца. Пажарная каманда прымае ўдзел ва ўсіх гмінных урачыстасцях, такіх, як 1 Мая, дажынкі і сялянскае свята. Многа цікавых мерапрыемстваў арганізуе каманда супольна з ГОКам. ОСП вядзе таксама выхаваўчую працу. Розныя прапагандыскія матэрыялы атрымліваюць солтысы, прадпрыемствы і моладзь. Гарцэры гміны маюць шэсць уласных каманд ОСП, у тым ліку дзве дзявочыя.

У выніку супольнай дыскусіі прыйшлі да вываду, што правілы сёлетняга конкурсу павінны быць цяжэйшыя, што конкурс дае магчымасць спаборніцтва, будзіць амбіцыю ў людзей і захоўвае пільнасць.

А. З.

„СЛОЎНІК"

Многія людзі ў гутарцы з іншымі ўжываюць некаторыя свае любімыя слоўцы, якія паўтараюць вельмі часта. Гэта пераважна такія словы, як „знацца", „браце", „знаеш", „вядомая рэч", „фактычна", „факт ясны". Адзін чалавек (некалькі гадоў таму назад выбраўся з вёскі) меў прымаўку „мінімум". Цікава, ці ён разумеў, што гэта абазначае? Гэтыя прымаўкі выступаюць пераважна ў старэйшых людзей — нашых бацькоў і яны зусім не шкодныя, а нават узбагачаюць наш літаратурны слоўнік.

А вось малодшыя (майго ўзросту, а мо і крыху старэйшыя) маюць больш „сучасныя" прымаўкі, як напрыклад: „халера", „бл...", „туды тваю..." А зноў маладыя — юнакі маюць найчасцей прымаўку на „к..." І ёсць такія, што прымаўку гэту паўтараюць раз за разам. Вельмі брыдка слухаць іх, тым больш, калі чуеш гэта ад чалавека цвярозага. Бо п'яны, напрыклад, нідзе свечкі не паставіць, хто б гэта не быў, не мінуўшы мяне самога. Брыдка таксама слухаць, калі чалавек падчас сваркі ўжывае нецэнзурныя словы, а што ўжо і гаварыць, калі на свежы розум гэтае робіць.

Дзяўчаты і малодшыя вучні найчасцей маюць прымаўку „курча". Што гэта абазначае? „Курча" яго ведае.

М. Панфілюк

ДЗЕ НАЛАДЗІЦЬ ВЕЛАСІПЕД?

У горадзе Бельску ёсць многа прыватных варштатаў, якія праводзяць рамонты аўтамабіляў. Няма толькі аніводнага варштату, у якім можна было б наладзіць матацыкл, матаролер і веласіпед. А такі варштат і гораду, і ўсяму раёну вельмі патрэбны. І варта падумаць, як яго адкрыць.

Іван Кірызюк

Няслаўная хроніка

23 жніўня вечарам на шашы Гайнаўка-Бельск каля вёскі Старабярозава, едучы на неасветленым „Камары", чалавек хацеў абагнаць трактар, але не даў першынства праезду матацыклу „МЗ", які ехаў насупраць. Матацыклы ўдарыліся, і ў выніку пасажыр „Камара" быў забіты на месцы.

На наступны дзень на дарозе Штабін-Сухаволя самаход наехаў на 6-гадовую дзяўчынку, якая выйшла на дарогу. Параненае дзіця яшчэ паспелі завезці ў бальніцу ў Дуброву Беластоцкую, ды там яно памерла.

Таксама 24 жніўня ранній раніцай у вёсцы Лука гміны Нараўка па прычыне пашкоджання электраправодкі ўзнік пажар. Згарэла стадола з сёлетнімі плёнамі і сельскагаспадарчымі машынамі, вартасць гэтага каля 250 тысяч зл.

НАША ПОШТА

Іван Ігнацюк, Люблін, піша: „Сардэчна вам дзякую за надрукаванне на старонках „Нівы" маіх артыкулаў і майго лісту. Перапрашаю, што так доўга да вас не пісаў, але не было ў мяне замнога часу. Вашу газету атрымліваю рэгулярна і чытаю яе з вялікім зацікаўленнем. Акрамя фальклорных матэрыялаў і рэпартажаў, цікавяць мяне артыкулы пра мастацкую дзейнасць гурткоў вашага таварыства. Я вельмі рады, што ў вашых сёлах так жыва развіваецца мастацкі аматарскі рух. На асаблівую ўвагу заслугоўваюць кароткія заметкі М. Шаховіча „З народных гаворак". Хачу заўважыць, што многа гаворкавых слоў, якія падае аўтар, па семантыцы амаль такія самыя, як у нашых родных сёлах Белападляшскага ваяводства. Народная мова жыхароў сёл ваколіц Гайнаўкі, Бельска і Сямяціч, народная культура, звычаі, абрады вельмі блізкія жыхарам Белападляшскага ваяводства, што трэба звязваць з усёй упэўненасцю з супольным паходжаннем гэтага насельніцтва па абодвух баках ракі Буг. І таму ўсё тое, што пішацца на старонках „Нівы" пра гаворку, пра народную песенную і вусную творчасць, з'яўляецца мне вельмі блізкім, можна сказаць, — родным. Прашу, і далей друкуйце артыкулы з галіны дыялекталогіі. Я б нават прапанаваў увесці ў вас рубрыку „Моўныя парады" — пра беларускую літаратурную мову, так як гэта робіць ужо шмат гадоў „Нашэ слово" для ўкраінскіх чытачоў. Перапрашаю, што я не пішу да вас беларускай мовай, прыйшоў аднак да вываду, што яшчэ трэба вучыцца, каб валодаць ёю на пісьме. Рашыў пісаць моваю, якую добра ведаю. Украінскую мову вы таксама разумееце, як я разумею беларускую. Пасылаю вам самыя лепшыя пажаданні і прывітанне з цудоўнага горада Любліна.

P.S На памяць аб супрацоўніцтве пасылаю вам свой здымак, што быў змешчаны ў люблінскім часопісе „Камэна".

Ад рэд. Дзякуем сардэчна за здымак. Адносна вашай беларускай мовы, хочам прыпомніць, што напісалі вы нам у свой час па-беларуску добры артыкул. Мы вельмі рады, калі нашы чытачы і супрацоўнікі валодаюць многімі мовамі, а асабліва братнімі мовамі.

Тамаш Кірылаў, Легніца, піша: „Я напісаў Берніковічу ў Седлішках каля Гіжыцка. Берніковіч — мой блізкі зямляк, цудоўна піша па-беларуску і выявіў ахвоту, каб наладзіць таварыскія сустрэчы беларусаў, пражываючых у Польшчы. Я прымаю гэтую ініцыятыву з энтузіязмам. Хто яшчэ да нас далучыцца? Ахвотна сустрэнемся. Чакаем заяў, тады ўстановім цікавую праграму нашай „Сустрэчы землякоў".

Другі ліст: „Я таксама цудоўна правёў час над морам. Пагода была розная, але калі не было сонца, я чытаў кніжку Максіма Танка „Лісткі з календара". Калі было цёпла, казаў жонцы: „Ідзем на возера", а гэта таму, што апошнія чатыры водпускі я правёў у родных Сорыках і амаль штодзень мы хадзілі купацца ў сетаўскае возера, якое ляжыць за Гарадзішчам, дзе ў дзяцінстве я пасвіў кароў. Я кахаю гэтае маё возера, і будучы над вадою, усё пра яго ўспамінаў. А ўсё ж у будучым годзе зноў мушу быць у Сорыках, у Глыбокім. Хацелася б таксама ўбачыць Мінск. Паеду, зразумела, тады, калі выйдзе з друку мая кніжка. Падарую адзін яе экземпляр бібліятэцы дзесяцігодкі ў Глыбокім, дзе я вучыўся. Гэта будзе для мяне вялікая радасць. Я згадзіўся на запрапанаваную выдавецтвам змену загалоўка маёй кніжкі на „А еднак пшэгране войнэ". Заўтра іду выпісаць „Ніву" на цэлы год. Чакаю таксама ліста ад Ф. Берніковіча ў справе „Сустрэчы землякоў". Напішу вам аб гэтым. Пасылаю самыя гарачыя і сардэчныя прывітанні мілым паням з рэдакцыі, а таксама ўсяму рэдакцыйнаму калектыву. Ваш верны чытач і прыяцель."

Імпартгумар
(„Беларусь“)

ВЭНДЖАНАЯ ЦЭГЛА

На мясакамбінат ляцела адно пісьмо за адным. І ў кожным пытанне ставілася на вастрыё дырэктыўнага пяра: „Чаму не адказваеце на наша дзесятае запытанне? Які від пабочнай прадукцыі вырашана выпускаць і ў якой колькасці?“

Апошняе слова было тройчы падкрэслена.

— Што ж рабіць? — разгублена сказаў дырэктар і звярнуўся да галоўнага інжынера: — Ты ў нас самы кемлівы, начальнік штаба, так сказаць. Табе і першае слова.

— Вы бачылі, таварыш дырэктар, што робіцца за камбінатам пасля дажджу?

— Вядома, — кіўнуў той, яшчэ не ведаючы, куды гне Саламонік. — Там такія паклады гліны, што ні праехаць, ні прайсці.

— Я прапаную наладзіць выпуск цэглы.

— Цэглы?!

— Яе!

А сушыць? Дзе сушыць яе будзем? Сырэц жа не ў хаду цяпер.

— Сушыць? Ах, сушыць!.. Ёсць выйсце. Выкарыстаем для гэтага пяць запасных камер для сушкі каўбас, — і Саламонік пераможна пацёр рукі.

— Вэнджаная цэгла? З каўбасным пахам? Ці добра гэта? — усумніўся дырэктар.

— Го, яшчэ як! — пераможна ўсклікнуў галоўны інжынер. — У суправаджальнай інструкцыі напішам, што гэта цэгла рэкамендуецца для аддзелкі сцен у мясных магазінах, сталовых і кафэ. Яе пах будзе выклікаць апетыт у пакупнікоў і наведвальнікаў, што ў сваю чаргу будзе садзейнічаць паспяховаму выкананню планаў гэтымі ўстановамі.

— Ухваляю. За справу! — і дырэктар мясакамбіната аддаў адпаведны загад.

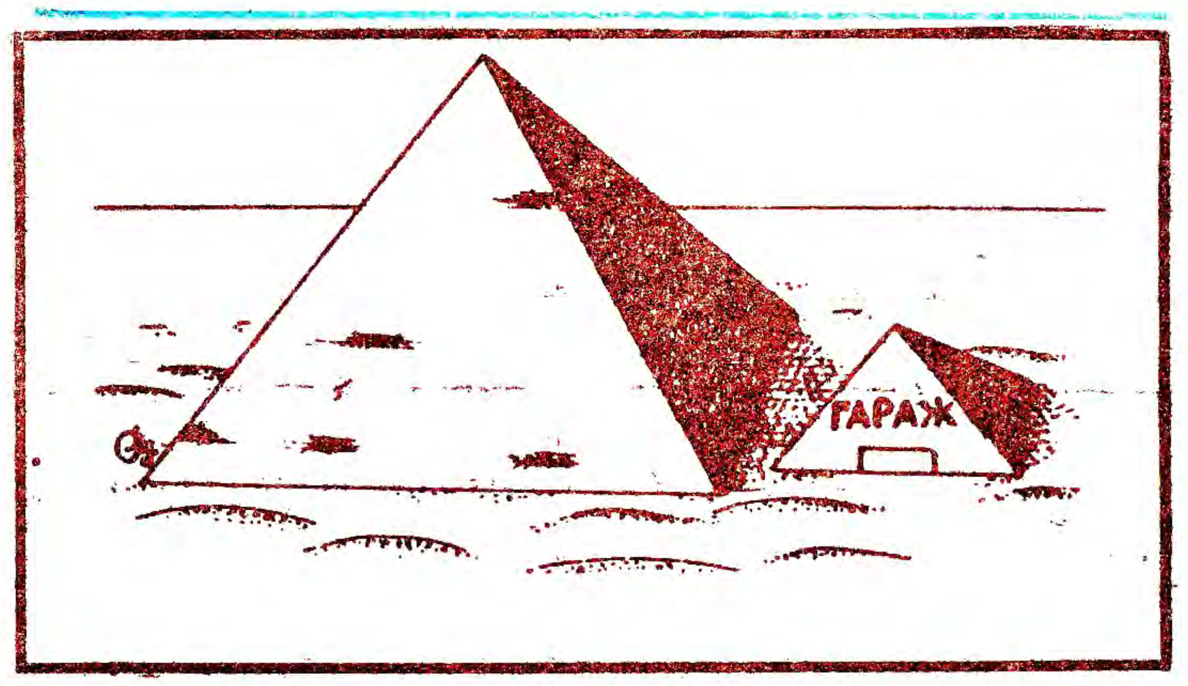
Вышэйшая інстанцыя ўхваліла выпуск пабочнай прадукцыі, і неўзабаве вэнджаная цэгла пачала адпраўляцца спажыўцам. Попыт на яе аказаўся такі вялікі, што ад заказчыкаў не было адбою. Каб задаволіць іх, давялося перавесці на сушку цэглы яшчэ некалькі камер.

Час ішоў, вытворчасць пабочнай прадукцыі павялічвалася. У выніку давялося будаваць новы мясакамбінат у іншым месцы, а гэты пераабсталяваць у звычайны цагельны завод.

— І пачалі выпускаць звычайную цэглу! — скажаце вы.

Не, памыляецеся. Дырэктарам завода і яго галоўным інжынерам засталіся Глушэц і Саламонік. А яны не такія, каб ударыць тварам у гразь, і завозяць для паху адпаведныя кампаненты з новага мясакамбіната.

Браты Бароўкі

Без слоў.

З „Весніка Задрыпоніі“

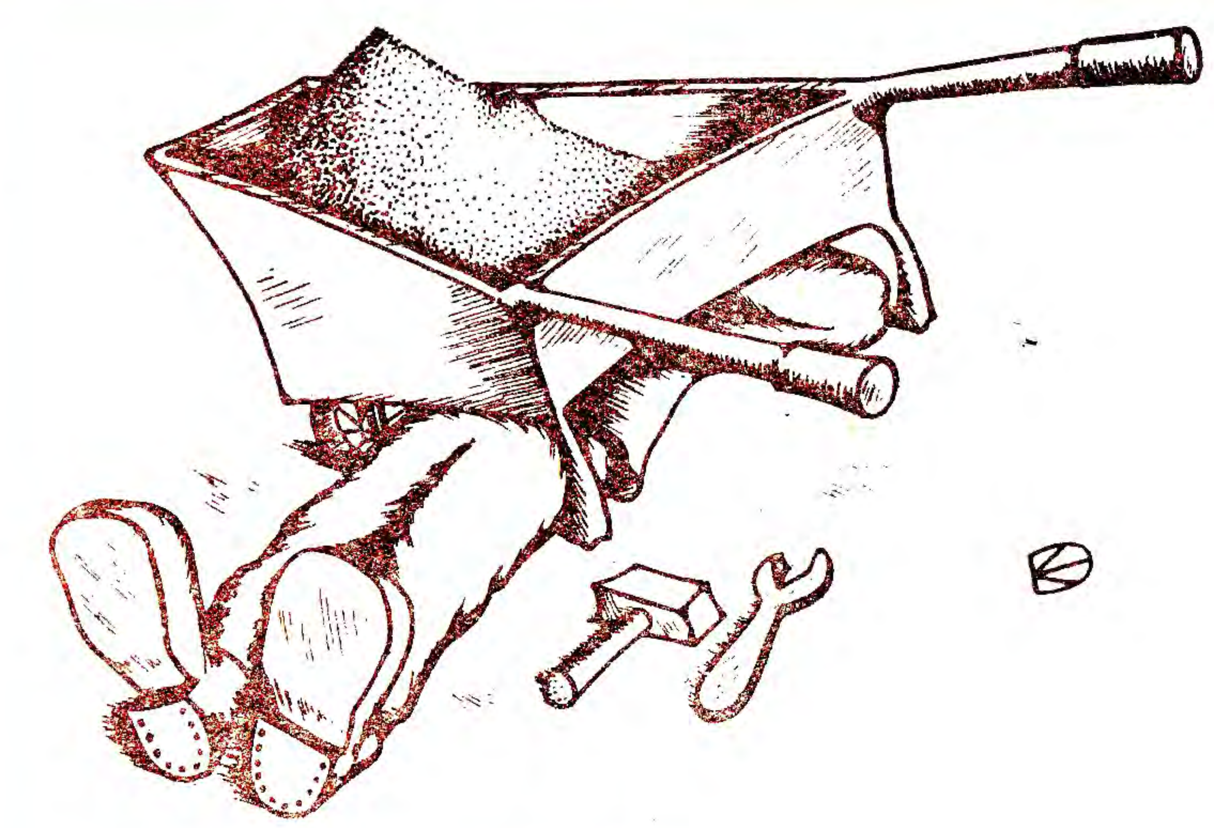
НАВАТАР

Надзейны сродак у барацьбе з узрастаючым патокам інфармацыі прапанаваў тэхнолаг К. Біркун. Яно заключаецца ў павелічэнні сеткі прыёмных пунктаў макулатуры.

ПЫТАННЕ РЫЖАГА АЛЁШКІ

Што рабіць з людзьмі, якія не разумеюць дурных жартаў?

НІЎКА

Без слоў

Made in Zadrypanka

ПАМЫЛІЎСЯ

Сустрэліся два аднакласнікі. Адзін і кажа: — „Эх, Грыша, казала маці: „Ідзі на кухара вучыся“. Не паслухаў, пайшоў на трактарыста. А яно што там, што там — усё роўна рукі ў масле. Увесь час трэба мыць. А быў бы кухарам, мог бы аблізваць.

НЕ ЗДАГАДАЎСЯ

— Мы аднойчы з жонкаю пасварыліся, а потым у гонар прымірэння пасадзілі яблыню, — каза муж.

— Чаму я так не рабіў?! — уздыхае Кастусь. — Да гэтага часу меў бы цудоўны сад.

КАЛІ?

— Калі ты ўжо будзеш варыць ежу так смачна, як твая маці? — пытае задрыпанец у жонкі.

— Калі ты будзеш зарабляць столькі, колькі мой бацька, — адказала яна.

ГУМАР З БАРАДОЙ

ДОБРЫ НЮХ

— Вось дзіва! Конь хацеў укусіць мяне за галаву!

— Мае добры нюх: пачуў, мусіць, што ў цябе ў галаве сена.

ТРЫМАЙЦЕ ВУХА!
Кому прысвячаецца—той здагадаецца

КОЛА

Знішчаючы ўсё наўкола,
Шумела і рыпела кола:
— Дзе ж праўда?
Дзе пачуцці агнявыя?
Чаму чужое гора не баліць?
Чаму рука руку, як кажуць, мые
І кожны хоча болей адхапіць?
Вось пакачуся, раскажу пра ўсё
як ёсць!..
Калі ж яно ў „сватой вадзе“
памокла,
Адразу пацішэла і замоўкла,
Куды прапалі гнеў яго і злосць...

В. Ліман

Шчасце — дым, занэўнівау прагны курэц.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

Жана выклікалі ў суд і аштрафавалі на дзвесце франкаў за тое, што ён назваў суседа свінней.

— Але, пане суддзя, — сказаў ён, — у мінулы раз, калі я зрабіў тое ж самае, мяне прыгаварылі да штрафу ўсяго на сто пяцьдзесят франкаў.

— Спачуваю, але нічым не магу памагчы. Свініна падаражэла.

*

— Так, — цяжка ўздыхнуў Ковач, ухіляючыся ад эмаліраванай міскі, якую запусціла жонка яму ў галаву, — дзе тыя цудоўныя часы, калі мы кідалі адно ў другога фарфаравыя талеркі...

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе Яўгеніі Магрук, Галіны Паўлючук і Галены Грыгарук з Галадоў змяшчаем песню

ACH, CO TO BYŁ ZA ŚLUB

Słowa: Wojciech Młynarski
Muzyka: Józef Sikorski

Dawno temu już, bo przed laty stu,
z górą stu,
pewien strażak miał huczny ślub,
kumple mosiężni w krąg,
a on miłej swej ślubuje
wierność aż po grób.

A zaś vis á vis wynajmował dom,
wiejski dom,
skromny muzyk pan Mendelssohn.
Strażak był złoty chłop,
mówi: „Proście tu muzyka,
podleje se i on”.

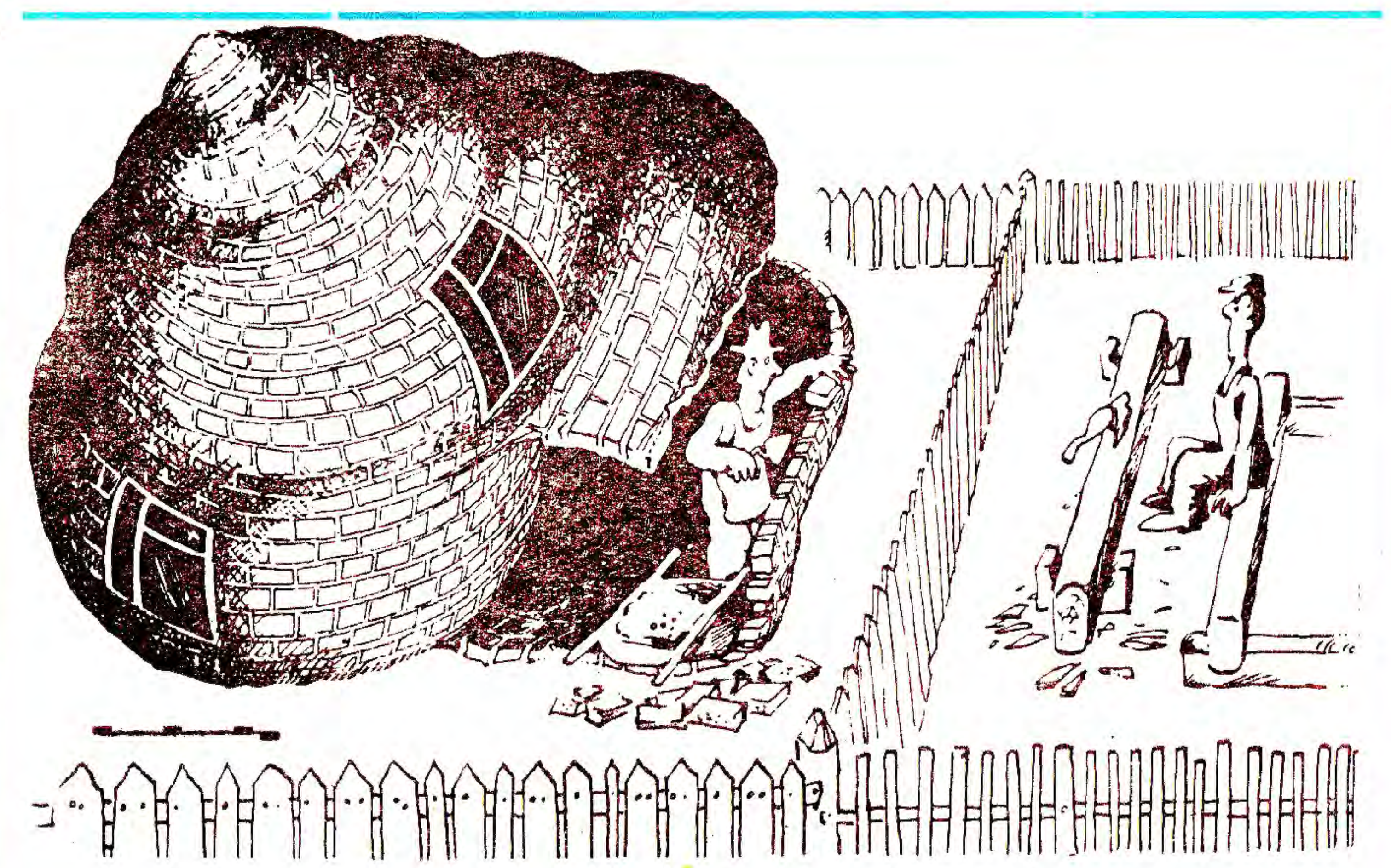
Ach, co to był za ślub,
ach, co to był za ślub!
Dęta orkiestra grała
ile tchu,
wierzcie nam,
trąby tu,
tuby tam,
ach, szkoda słów!
Panie, panowie, był to
wspaniały ślub,
to był ślub!

Starszy strażak już, co na tubie grał,
tęgo grał,
uroczysty spicz wierszem miał,
zebrał za to moc braw
i nad kuflem fajansowym
dalej mężnie trwał.
„O gołąbeczko ma,
niech szczęście wiecznie trwa”.
Nawet pan Mandelssohn
musiał przyznać, że pan młody
głos miał niby dzwon.

Ach, co to był za ślub,
grzmiał koncert trąb i tub!
Wreszcie imć Mendelssohna
zimny pot
zrosił w lot,
a on sam
krzyknął: stop!
Podkasał frak
i na cześć młodej pary
sam zagrał tak...

Od tej chwili lat przeminęło sto,
z górą sto.
Wierzcie, to był ślub, że ho, ho!
Został po nim ów marsz
imć Feliksa Mendelssohna
i wspomnienie to:

Ach, co to był za ślub,
ach, co to był za ślub!
Dęta orkiestra grała
ile tchu,
wierzcie nam,
trąby tu,
tuby tam,
ech, szkoda słów!
Panie, panowie, był to
wspaniały ślub,
to był ślub!

Па законах біёнікі?

Кур'ёзы

ТРУНА Ў ІМЯ ЖЫЦЦЯ

Больш за сорак год назад французскі матацыкліст Ангела Хейс трапіў у аварыю. Доктар канстатаваў імгненную смерць. Нябожчыка праляжаў у труне, якую паставілі ў капліцы, два дні, і калі сястра пацалавала яго на развітанне ў лоб, то адчула, што лоб брата чамусьці захоўвае цеплыню.

Няўдалы матацыкліст матацыклам больш не займаўся. Напалоханы трагічным выпадкам, ён многа думаў пра тое, што толькі двухдзённае знаходжанне яго ў капліцы і захавала яму жыццё.

Разважанні навялі Хейса на незвычайнае адкрыццё, якое ён вырашыў зрабіць сваім бізнесам: класці нябожчыкаў на пэўны час не ў звычайную, а спецыяльную труну.

Ангела Хейс многа намаганняў страціў на канструяванне... такой спецыяльнай дамавіны. Апошняя яго мадэль труны лічыцца своеасаблівым шэдэўрам тэхнічнай думкі. Яна абсталявана так, што пры самым непрыкметным руху нябожчыка века труны аўтаматычна адкрываецца і з балона пачынае паступаць сціснутае паветра для дыхання. Апрача таго, у труне ёсць неабходны запас вады, кансервы, хлеб і нават бутэлька віна. А каб не сумна было ляжаць у адзіноце і не нудзіцца дарэмна, тут жа пад бокам да яго паслуг — цікавая кніга і ручны ліхтарык. Адным словам, поўны камфорт. Напіўся, наеўся і ляжы сабе, чытай, пакуль прыйдуць родзічы і зноў залічаць цябе ў жывыя.

Дзіўна, але пакуль што попыт на яго труну вельмі малы. Паступіў толькі адзін заказ ад 93-гадовай жанчыны.

Між намі

Нават паперу іншы раз не праб'еш галавой.